

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 18.10.2023
COM(2023) 730 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**ΕΚΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ
ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ**

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
I. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕ	6
1. ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 7 ΕΤΗ	6
ΓΕΩΡΓΙΑ	6
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	12
2. ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ 7 ΕΤΗ	18
ΑΛΒΑΝΙΑ.....	18
ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ.....	22
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	25
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	28
ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.....	31
ΣΕΡΒΙΑ	34
II. ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΙΣΧΥΕΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ.....	39
ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΕΧΟΥΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ	39
ΒΑΝΟΥΑΤΟΥ	40
ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ	42
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	44

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων αποτελεί πυλώνα της συνεργασίας της ΕΕ στον τομέα της μετανάστευσης, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης. Διευκολύνει την κινητικότητα και τις διαπροσωπικές επαφές.

Το άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806 (στο εξής: κανονισμός για τις θεωρήσεις)¹ απαιτεί από την Επιτροπή να διασφαλίζει την κατάλληλη παρακολούθηση της συνεχούς εκπλήρωσης των απαιτήσεων απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης από τις χώρες των οποίων οι υπήκοοι απέκτησαν πρόσβαση χωρίς θεώρηση στην ΕΕ μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του διαλόγου για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων. Για τον σκοπό αυτόν, από το 2017 η Επιτροπή έχει εκδώσει πέντε εκθέσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης², οι οποίες καλύπτουν τις χώρες που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης στα Δυτικά Βαλκάνια (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και Σερβία) και την Ανατολική Εταιρική Σχέση [Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας (στο εξής: Μολδαβία) και Ουκρανία].

Με βάση τα πορίσματα των εν λόγω εκθέσεων και τη συνολική παρακολούθηση των καθεστώτων απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης που εφαρμόζει η ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο³, στις 30 Μαΐου 2023 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση⁴ στην οποία επισημαίνονται οι κύριες προκλήσεις στους τομείς της αντικανονικής μετανάστευσης και της ασφάλειας που συνδέονται με τη λειτουργία των καθεστώτων απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, καθώς και οι κύριες ελλείψεις του ισχύοντος μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, καθορίζοντας διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης των εν λόγω προκλήσεων και βελτίωσης του μηχανισμού.

Μία από τις πτυχές που καλύπτει η ανακοίνωση αφορούσε την ανάγκη ενισχυμένης παρακολούθησης των χωρών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 2023⁵. Όπως ανακοινώθηκε στην επιστολή της προέδρου von der Leyen προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, της 20ής Μαρτίου 2023, η Επιτροπή υποβάλλει σήμερα νομοθετική πρόταση για την αναθεώρηση του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης⁶, καθώς και μια νέα στρατηγική και ολοκληρωμένη έκθεση για τον μηχανισμό αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης. Ένας από τους κύριους στόχους της πρότασης είναι η ενίσχυση των καθηκόντων παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων της Επιτροπής, με την εισαγωγή ρητής δυνατότητας η έκθεση για τον μηχανισμό αναστολής της

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1806 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018, περί του καταλόγου τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται στην υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, και του καταλόγου των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων απαλλάσσονται από την υποχρέωση αυτή (ΕΕ L 303 της 28.11.2018, σ. 39).

² COM(2017) 815 final (πρώτη έκθεση)· COM(2018) 856 final (δεύτερη έκθεση)· COM(2020) 325 final (τρίτη έκθεση)· COM(2021) 602 final (τέταρτη έκθεση), COM/2022/715 final/2 (πέμπτη έκθεση).

³ Όπως παρατίθενται στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806.

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την παρακολούθηση των καθεστώτων απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης [COM(2023) 297 final].

⁵ Έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (9 Φεβρουαρίου 2023) — Συμπεράσματα, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/el/pdf>. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε ότι «η ευθυγράμμιση των γειτονικών χωρών με την πολιτική θεωρήσεων της ΕΕ είναι επείγον ζήτημα κρίσιμης σημασίας για τη διαχείριση της μετανάστευσης, καθώς και για την εν γένει καλή λειτουργία και βιωσιμότητα των καθεστώτων απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, κατά περίπτωση», καθώς και ότι «θα πρέπει να ενισχυθεί η παρακολούθηση των πολιτικών των γειτονικών χωρών για τις θεωρήσεις».

⁶ COM(2023) 642.

απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης να καλύπτει και άλλες γεωγραφικές περιοχές πέραν των γειτονικών χωρών της ΕΕ, με εστίαση στις τρίτες χώρες που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα τα οποία, εάν δεν αντιμετωπιστούν, ενδέχεται να οδηγήσουν στην ενεργοποίηση του μηχανισμού αναστολής.

Αφενός, όπως απαιτείται από το άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806, η έκθεση αξιολογεί τη συνεχή εκπλήρωση των απαιτήσεων ελευθέρωσης του καθεστώτος θεωρήσεων των χωρών που έχουν ολοκληρώσει τον διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων πριν από λιγότερο από επτά έτη (Γεωργία και Ουκρανία). Αφετέρου, η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις χώρες που έχουν ολοκληρώσει διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων πριν από περισσότερα από επτά έτη (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Μολδαβία και Σερβία)⁷ επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες προκλήσεις που συνδέονται με τα καθεστώτα απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με τις εν λόγω χώρες, όπως η ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων, τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές, η συνεργασία για την επανεισδοχή και οι αβάσιμες αιτήσεις ασύλου.

Και για τις οχτώ χώρες, ζητήματα που σχετίζονται με τα κριτήρια αξιολόγησης που εξετάζονται μέσω των διαλόγων για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων, τους οποίους έχουν ολοκληρώσει οι χώρες, αξιολογούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας διεύρυνσης, σύμφωνα με το κεφάλαιο 23, Δικαιοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα, και το κεφάλαιο 24, Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις, και αναφέρονται ενδελεχώς στην επερχόμενη ετήσια δέσμη μέτρων της Επιτροπής για τη διεύρυνση. Ειδικότερα, η δέσμη μέτρων για τη διεύρυνση αναφέρει επίσης λεπτομερώς τις προσπάθειες που κάνουν οι υποψήφιοι και οι δυνάμει υποψήφιοι χώρες για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Αυτά αποτελούν επιμέρους στοιχεία των λεγόμενων «θεμελιωδών αρχών», οι οποίες αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας προσχώρησης και θα καθορίσουν τον συνολικό ρυθμό προόδου των εταίρων στην πορεία τους προς την ΕΕ.

Όσον αφορά τα Δυτικά Βαλκάνια, η έκθεση βασίζεται στην υπό εξέλιξη εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης κατά μήκος της οδού, το οποίο παρουσίασε η Επιτροπή στις 5 Δεκεμβρίου 2022⁸. Το σχέδιο δράσης ανταποκρίθηκε, μεταξύ άλλων προκλήσεων, στην απότομη αύξηση της αντικανονικής μετανάστευσης προς την ΕΕ μέσω της οδού των Δυτικών Βαλκανίων το 2022. Οι αυξημένες διελεύσεις των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών αποτελούσαν —σε κάποιο βαθμό— τα αποτελέσματα δευτερογενών μετακινήσεων διερχόμενων από την περιοχή, καθώς και αφίξεων χωρίς υποχρέωση θεώρησης στα Δυτικά Βαλκάνια, οι οποίες συνέχισαν την πορεία τους προς την ΕΕ. Το σχέδιο δράσης συνέβαλε στη μείωση των αφίξεων και αποσκοπεί στην ανάπτυξη κοινής, συντονισμένης δράσης σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και στην περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων σε θέματα μετανάστευσης. Το σχέδιο δράσης καλύπτει τη διαχείριση των συνόρων, τις ικανότητες ασύλου και υποδοχής, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, τη συνεργασία για την επανεισδοχή και τις επιστροφές, καθώς και την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων.

Συνολικά, διατηρήθηκε ικανοποιητικός ρυθμός υλοποίησης σε όλους αυτούς τους τομείς πολιτικής, χάρη στην ενισχυμένη δέσμευση και προσέγγιση όλων των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων σε όλα

⁷ Το άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806 απαιτεί από την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση μόνο για περίοδο επτά ετών από την έναρξη ισχύος της ελευθέρωσης του καθεστώτος των θεωρήσεων για τις εν λόγω τρίτες χώρες· στη συνέχεια, η Επιτροπή μπορεί να συνεχίσει να υποβάλλει εκθέσεις όποτε το κρίνει αναγκαίο ή κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf

τα επίπεδα. Ωστόσο, πρέπει να συνεχιστούν οι εργασίες για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Η αντικανονική μετανάστευση εξακολουθεί να αποτελεί βασική πρόκληση για τους εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων. Η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Παρόλο που η υποχρέωση θεώρησης έχει εισαχθεί εκ νέου στην περιοχή για ορισμένες βασικές εθνικότητες που βρίσκονται πίσω από την αύξηση των αντικανονικών αφίξεων το 2022, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί περαιτέρω ευθυγράμμιση των θεωρήσεων. Η Επιτροπή αύξησε τη χρηματοδοτική της στήριξη παρέχοντας συνολική χρηματοδότηση για δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μετανάστευση στην περιοχή στο πλαίσιο του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ ΙΙΙ) ύψους 291,9 εκατ. EUR (2021-2023).

Το 2023, έως την 31η Αυγούστου, καταγράφηκαν 62 967 αντικανονικές διελεύσεις συνόρων κατά την είσοδο σε κράτη μέλη της ΕΕ κατά μήκος της οδού των Δυτικών Βαλκανίων⁹. Αυτό αντιπροσωπεύει μείωση κατά 28 % σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2022, γεγονός που οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στην υπό εξέλιξη διαδικασία ευθυγράμμισης των θεωρήσεων από τους εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων. Οι κύριες εθνικότητες που παρατηρούνται στην οδό είναι οι Σύριοι, οι Αφγανοί και οι Τούρκοι.

Η έκθεση βασίζεται σε συνεισφορές από τις οχτώ καλυπτόμενες χώρες, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και τις αντιπροσωπείες της ΕΕ, τις αρμόδιες υπηρεσίες δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων της ΕΕ¹⁰ και τα κράτη μέλη. Δεκαεπτά κράτη μέλη παρείχαν συνεισφορές σχετικά με συναφή παραδείγματα συνεργασίας με τις εν λόγω χώρες, στους τομείς της μετανάστευσης και της ασφάλειας. Οι εν λόγω συνεισφορές τεκμηρίωσαν τις σχετικές αξιολογήσεις που περιέχονται στην έκθεση.

Η παρούσα έκτη έκθεση αξιολογεί τα μέτρα που έλαβαν οι εν λόγω χώρες το 2022, με επικαιροποιήσεις για το 2023, όπου θεωρείται ότι έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις συστάσεις αυτού του έτους. Αναφέρεται επίσης στην επιχειρησιακή συνεργασία με την ΕΕ και με κράτη μέλη¹¹ και περιλαμβάνει επισκόπηση των μεταναστευτικών τάσεων¹² με αποτύπωση των στοιχείων της Eurostat για το στατιστικό έτος 2022, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών σε σύγκριση με το 2021.

Όπως ανακοινώθηκε στην ανακοίνωση της 30ής Μαΐου 2023, και με εφαρμογή ήδη της νέας προσέγγισης που ορίζεται στη νομοθετική πρόταση για την αναθεώρηση του μηχανισμού αναστολής, η έκθεση καλύπτει, για πρώτη φορά, και άλλες γεωγραφικές περιοχές πέραν χωρών στη γειτονία της ΕΕ, εστιάζοντας σε χώρες απαλλαγμένες από την υποχρέωση θεώρησης, όπου έχουν ανακύψει συγκεκριμένα ζητήματα και όπου ενδέχεται να απαιτείται περαιτέρω συνεργασία για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων στον τομέα της μετανάστευσης και/ή της ασφάλειας που θα μπορούσαν να αξιολογηθούν στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την

⁹ Επιχειρησιακά δεδομένα, Frontex, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

¹⁰ Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (Eurojust) και Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol).

¹¹ Για την παρούσα έκθεση, ο όρος «κράτη μέλη» αναφέρεται στα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1806 (κανονισμός για τις θεωρήσεις), δηλαδή σε όλα τα σημερινά κράτη μέλη (πλην της Ιρλανδίας) και στις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν.

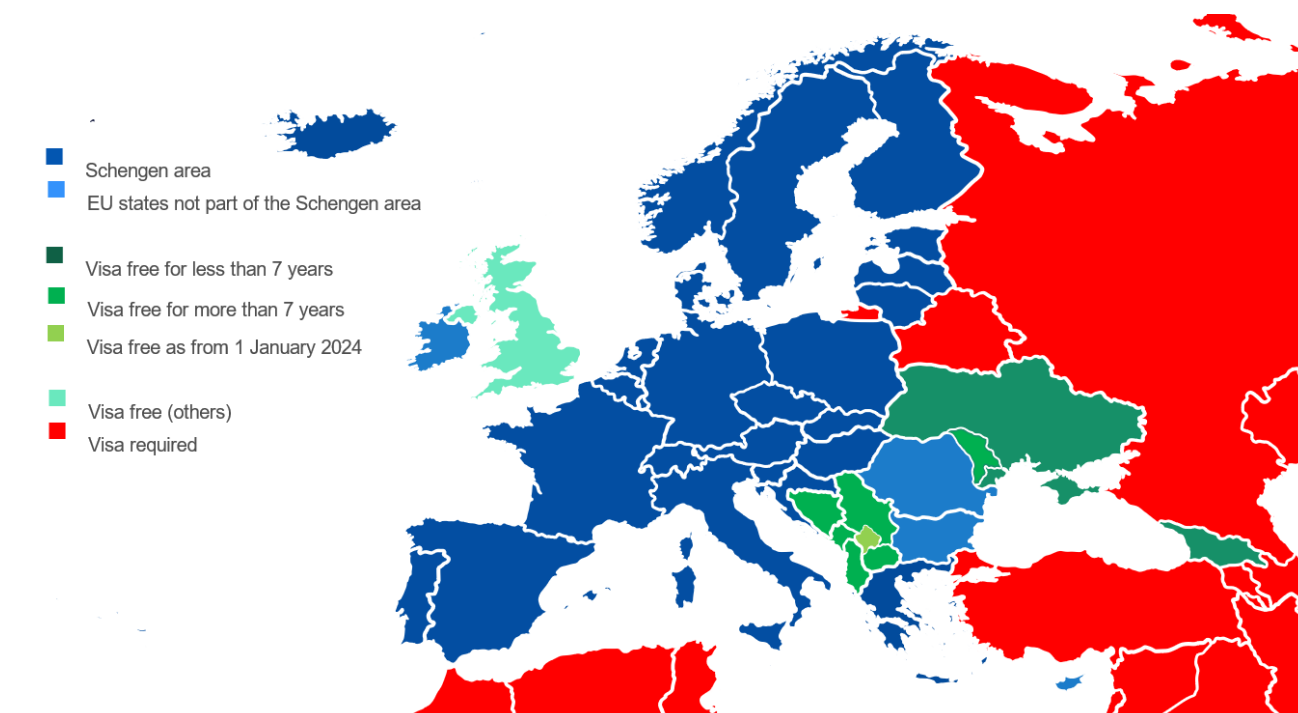
¹² Ενώ τα κριτήρια αξιολόγησης για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων σχετικά με τη μετανάστευση περιορίζονται στις μεταναστευτικές πολιτικές των ενδιαφερόμενων τρίτων χωρών, η ενότητα για τις μεταναστευτικές τάσεις αντικατοπτρίζει την αντικανονική μετανάστευση προς τα κράτη μέλη, τις αρνήσεις εισόδου που εκδίδονται από τα κράτη μέλη και τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας που υποβάλλονται στα κράτη μέλη από υπηκόους των χωρών που καλύπτονται από την έκθεση.

υποχρέωση θεώρησης. Στο πλαίσιο της παρακολούθησης μίας από τις κύριες προκλήσεις που εντοπίστηκαν στην προαναφερθείσα ανακοίνωση, το τμήμα II της έκθεσης αξιολογεί τις χώρες στις οποίες ισχύει απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης και οι οποίες εφαρμόζουν προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές. Τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές (ή προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας ανά επένδυση, τα οποία αναφέρονται και ως «χρυσά διαβατήρια») που εφαρμόζονται από τρίτες χώρες με πρόσβαση στην ΕΕ χωρίς υποχρέωση θεώρησης, ενδέχεται να παρουσιάσουν ορισμένους κινδύνους για την ασφάλεια της ΕΕ. Τα εν λόγω προγράμματα χορηγούν δικαιώματα ιθαγένειας βάσει τοπικών επενδύσεων ή έναντι εφάπαξ τέλους, με χαμηλές ή χωρίς απαιτήσεις διαμονής, ανεπαρκείς ελέγχους ασφαλείας και απουσία πραγματικής σύνδεσης με την εκάστοτε τρίτη χώρα. Οι οικείες τρίτες χώρες συχνά διαφημίζουν τα εν λόγω προγράμματα ως «χρυσά διαβατήρια» με προφανή σκοπό να καταστήσουν δυνατή την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για τα ταξίδια στην Ένωση για υπηκόους τρίτων χωρών που διαφορετικά θα υπείχαν υποχρέωση θεώρησης. Τα εν λόγω προγράμματα μπορούν να δώσουν στους δικαιούχους τη δυνατότητα να παρακάμψουν την κανονική διαδικασία θεώρησης Σένγκεν και την εις βάθος αξιολόγηση των επιμέρους μεταναστευτικών κινδύνων και των κινδύνων για την ασφάλεια που συνεπάγεται, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής αποφυγής μέτρων για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹³.

Η Επιτροπή παρακολουθεί όλες τις τρίτες χώρες οι οποίες απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης και εφαρμόζουν προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές. Επί του παρόντος ορισμένες τρίτες χώρες που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης υπόκεινται σε αυστηρό έλεγχο λόγω των δυνητικών κινδύνων που ενέχουν τα οικεία προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές ή τα σχέδιά τους για τη θέσπιση τέτοιων προγραμμάτων.

¹³ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας και άδειας διαμονής σε επενδυτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση [COM(2019) 12 final, σ. 23].

I. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕ

1. ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 7 ΕΤΗ

ΓΕΩΡΓΙΑ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Η Γεωργία εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 24 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης¹⁴: Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Δομινικανή Δημοκρατία, Ιορδανία, Ιράν, Ισημερινός, Καζακστάν, Κατάρ, Κιργιζία, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Λίβανος, Μπαχρέιν, Μπελίζ, Μποτσουάνα, Νότια Αφρική, Ομάν, Ουζμπεκιστάν, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Ταϊλάνδη, Τατζικιστάν, Τουρκία και Τουρκμενιστάν.

Η Γεωργία δεν σημείωσε καμία πρόοδο ως προς την περαιτέρω ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων το 2022.

2. Ασφάλεια των εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των βιομετρικών χαρακτηριστικών

Η Γεωργία εκδίδει βιομετρικά διαβατήρια από το 2010. Τα μη βιομετρικά διαβατήρια θα καταργηθούν πλήρως έως την 1η Ιανουαρίου 2025, οπότε θα λήξουν και τα τελευταία που, επί του παρόντος, βρίσκονται σε κυκλοφορία. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με την Ιντερπόλ, η Γεωργία ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με απολεσθέντα και κλαπέντα διαβατήρια.

3. Ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, διαχείριση της μετανάστευσης, άσυλο

Η Γεωργία συνέχισε να κάνει προσπάθειες για την αντιμετώπιση του ζητήματος των αβάσιμων αιτήσεων άσylum που υποβάλλουν οι πολίτες της στα κράτη μέλη. Βάσει του νέου νόμου περί εισόδου-εξόδου που άρχισε να ισχύει τον Ιανουάριο του 2021, το 2022 οι αρχές της Γεωργίας

¹⁴ Παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806.

διενήργησαν «ελέγχους εξόδου» στα σημεία συνοριακής διέλευσης της Γεωργίας. Η Γεωργία αναφέρει ότι, κατά την περίοδο 2021/2022, το σύστημα αυτό κατέστησε δυνατή την πρόληψη αναχωρήσεων συνολικά 4 677 πολιτών της Γεωργίας που θεωρήθηκε ότι συνιστούν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης προς την ΕΕ.

Οι αρχές της Γεωργίας έκαναν περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος μέσω της ποινικής δίωξης προσώπων και ομάδων που εμπλέκονταν σε παράνομη διακίνηση μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμπλέκονταν στην παροχή ψευδών πληροφοριών σχετικά με τις προοπτικές υποβολής επιτυχών αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ. Ωστόσο, ο αριθμός των ατόμων που όντως κατηγορήθηκαν παραμένει χαμηλός (11 το 2022).

Η Γεωργία συνεργάζεται τακτικά με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη της ΕΕ σε θέματα που σχετίζονται με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης της αντικανονικής διαμονής γεωργιανών πολιτών. Το 2022 η συνεργασία αυτή περιλάμβανε την απασχόληση 16 γεωργιανών αστυνομικών σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, με στόχο την παροχή συνδρομής στις τοπικές αρχές επιβολής του νόμου, με τη διεξαγωγή οκτώ κοινών επιχειρήσεων.

Η Γεωργία συνεργάζεται τακτικά με τον Frontex, βάσει της συμφωνίας για την επιχειρησιακή συνεργασία που ανανεώθηκε το 2021. Ορισμένοι υπάλληλοι του Frontex τοποθετούνται σε χερσαία και θαλάσσια σημεία συνοριακής διέλευσης, καθώς και στους διεθνείς αερολιμένες της Τιφλίδας και του Κουτάισι. Οι γεωργιανοί αστυνομικοί έχουν επίσης τοποθετηθεί στα οικεία αεροδρόμια των κρατών μελών της ΕΕ. Κύριος σκοπός αυτής της συνεργασίας είναι να αποτραπεί η κατάχρηση της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης από πολίτες της Γεωργίας, μεταξύ άλλων με την υποβολή αβάσιμων αιτήσεων ασύλου.

Η Γεωργία συνεργάστηκε στενά με τα κράτη μέλη στον τομέα της επανεισδοχής. Το ποσοστό των θετικών αποφάσεων που έλαβαν οι γεωργιανές αρχές επί αιτήσεων επανεισδοχής ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 98 % για ολόκληρη την περίοδο 2017-2022. Η Γεωργία συνεργάστηκε επίσης πολύ στενά στον τομέα των επιστροφών, συμπεριλαμβανομένων των πτήσεων επαναπατρισμού για σκοπούς επιστροφής. Το 2022 οι Γεωργιανοί συνοδοί έλαβαν μέρος στην κατάρτιση του Frontex σχετικά με τις επιχειρήσεις παραλαβής και επιστροφής¹⁵, προκειμένου να διασφαλιστούν τα υψηλότερα πρότυπα της ΕΕ κατά την υλοποίηση των εν λόγω επιχειρήσεων. Αρκετά κράτη μέλη καθώς και ο Frontex εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την καλή συνεργασία με τη Γεωργία όσον αφορά τη χρήση πτήσεων επαναπατρισμού για σκοπούς επιστροφής.

4. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

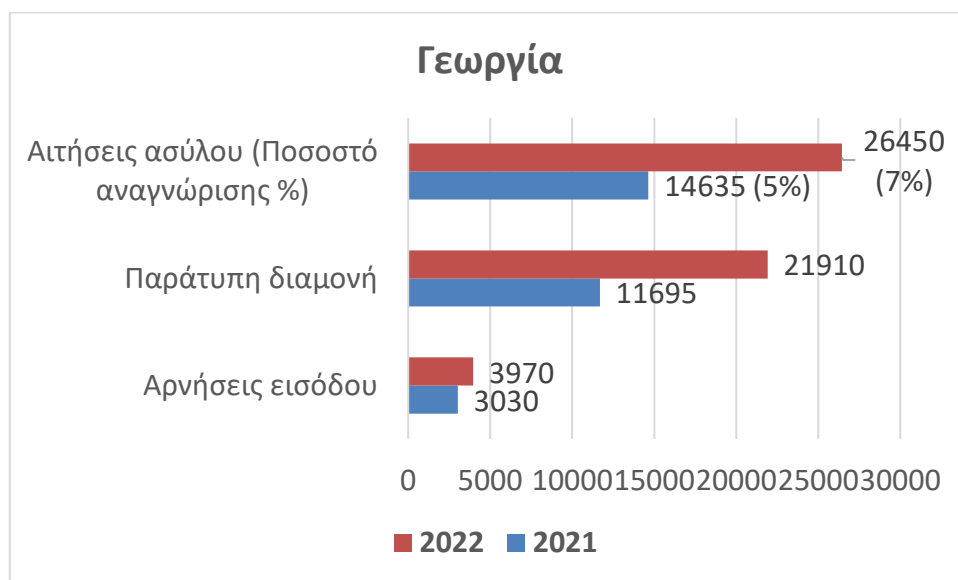
Το 2022 ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υπέβαλαν υπήκοοι της Γεωργίας στα κράτη μέλη αυξήθηκε κατά 81 % σε σύγκριση με το 2021, με 26 450 αιτήσεις να έχουν υποβληθεί το 2022 (14 635 το 2021). Το ποσοστό αναγνώρισης¹⁶ αυξήθηκε από 5 % το 2021 σε 7 % το 2022.

¹⁵ Στις επιχειρήσεις παραλαβής και επιστροφής, οι επαναπατριζόμενοι παραλαμβάνονται από το αεροδρόμιο αναχώρησης από τις αρχές της χώρας προορισμού τους. Τα μεταφορικά μέσα και οι συνοδοί υπάλληλοι παρέχονται από την εν λόγω τρίτη χώρα.

¹⁶ Για την παρούσα έκθεση, το ποσοστό αναγνώρισης υπολογίζεται ως το ποσοστό των θετικών αποφάσεων σε πρώτο βαθμό (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της Γενεύης, της επικουρικής προστασίας και του ανθρωπιστικού καθεστώτος) επί του συνολικού αριθμού των πρωτοβάθμιων αποφάσεων. Για ορισμό, βλ. https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_el.

Το 2022 σημειώθηκαν 25 αντικανονικές διελεύσεις συνόρων από Γεωργιανούς υπηκόους προς τα κράτη μέλη. Το 2022 ο αριθμός των Γεωργιανών υπηκόων που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά στα κράτη μέλη αυξήθηκε κατά 87 % (21 910 άτομα το 2022 έναντι 11 695 το 2021). Ο αριθμός των αρνήσεων εισόδου που εκδόθηκαν σε Γεωργιανούς υπηκόους αυξήθηκε κατά 31 %, δηλαδή από 3 030 το 2021 σε 3 970 το 2022.

Το 2022 ο αριθμός των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν για υπηκόους της Γεωργίας αυξήθηκε κατά 50 % (16 275 το 2022 έναντι 10 820 το 2021), όπως επίσης αυξήθηκε και ο αριθμός των ατόμων που επέστρεψαν (7 760 το 2022 έναντι 4 935 το 2021, δηλαδή αύξηση της τάξης του 57 %). Το ποσοστό επιστροφής σημείωσε ελαφρά αύξηση, από 46 % το 2021 σε 48 % το 2022.

Πηγή: Eurostat

5. Δημόσια τάξη και ασφάλεια

Η Γεωργία συνέχισε να κάνει προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Το 2022 το Κοινοβούλιο ενέκρινε νομοθεσία για τη σύσταση του γραφείου καταπολέμησης της διαφθοράς, μιας υπηρεσίας επιφορτισμένης με την ανάπτυξη πολιτικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την παρακολούθηση της εφαρμογής της. Στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται η παρακολούθηση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων των υψηλόβαθμων αξιωματούχων και των οικονομικών δραστηριοτήτων των πολιτικών κομμάτων, η προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, καθώς και ο εντοπισμός και η πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων σε δημόσιους οργανισμούς.

Το πλαίσιο για τον συντονισμό των πολιτικών έχει θεσπιστεί, αλλά η βασική πλατφόρμα συντονισμού της πολιτικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς, το Εθνικό Συμβούλιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς, δεν έχει συνεδριάσει από το 2019. Σε συνέχεια της δημιουργίας του Γραφείου Καταπολέμησης της Διαφθοράς, ορισμένες πτυχές του συντονισμού των πολιτικών ανατέθηκαν στο εν λόγω Γραφείο. Οι εντολές του Γραφείου και του Συμβουλίου, ιδίως στους τομείς της χάραξης πολιτικής και της παρακολούθησης, πρέπει να οριοθετηθούν σαφώς. Στα τέλη Σεπτεμβρίου 2023, η Γεωργία απέστειλε αίτημα για γνωμοδότηση στην Επιτροπή της Βενετίας σχετικά με τους ισχύοντες νόμους της για τη σύσταση του Γραφείου Καταπολέμησης της Διαφθοράς και για την Ειδική Υπηρεσία Ερευνών.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελεί ευθύνη της Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Διαφθοράς της Υπηρεσίας Κρατικής Ασφάλειας της Γεωργίας (SSSG). Το

καθήκον αυτό εκτελούνταν και από το Γραφείο Δημόσιας Διοίκησης, το οποίο στηρίζει την εφαρμογή της πολιτικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς μεταξύ των δημόσιων υπαλλήλων στη Γεωργία, με μία από τις κύριες αρμοδιότητές του να είναι η διαχείριση του συστήματος δήλωσης περιουσιακών στοιχείων και συγκρουόμενων συμφερόντων των δημόσιων υπαλλήλων. Κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2022, ασκήθηκαν διώξεις σε συνολικά 115 άτομα για διαφθορά και 95 καταδικάστηκαν. Η ευθύνη για τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων έχει πλέον ανατεθεί στο Γραφείο Καταπολέμησης της Διαφθοράς.

Η διαφθορά υψηλού επιπέδου παραμένει τομέας προς αντιμετώπιση, ιδίως η πρόκληση των κατεστημένων συμφερόντων μεγάλης κλίμακας και της επιρροής τους στον πολιτικό, τον δικαστικό αλλά και τον οικονομικό τομέα. Τον Φεβρουάριο του 2023 η Γεωργία αποσύρθηκε από το δίκτυο παρακολούθησης της διαφθοράς του ΟΟΣΑ για την Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία (ΟΟΣΑ/CAN).

Η Γεωργία είναι συμμετέχον κράτος στην ομάδα κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO). Έχει υλοποιήσει ή ασχοληθεί με οκτώ από τις 16 συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση αξιολόγησης του τέταρτου γύρου. Τον Μάιο του 2023 η Γεωργία υλοποίησε μία εκκρεμή σύσταση της GRECO, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής του καθεστώτος δήλωσης περιουσιακών στοιχείων ώστε να καλύπτει όλους τους εισαγγελείς. Δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί σύσταση σχετικά με τον περιορισμό της ασυλίας των δικαστών σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τη συμμετοχή τους στη λήψη δικαστικών αποφάσεων («λειτουργική ασυλία»).

Η Γεωργία έκανε προσπάθειες για τη βελτίωση των νομικών εργαλείων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αυξάνοντας τις εξουσίες της Υπηρεσίας Οικονομικού ελέγχου (FMS) και δημιουργώντας μια μόνιμη διυπηρεσιακή επιτροπή. Η επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την ανάπτυξη και την υποβολή στην κυβέρνηση της εθνικής στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας για την περίοδο 2023-2025. Η πρώτη σύνοδος εργασίας της επιτροπής πραγματοποιήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2022. Στο επιχειρησιακό επίπεδο, τον Μάιο του 2022 εγκρίθηκαν νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την κατάσχεση εικονικών νομισμάτων, η οποία εφαρμόζεται πλέον συχνά από ανακριτές και εισαγγελείς σε ποινικές υποθέσεις που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τον Ιανουάριο του 2022 εγκρίθηκαν η νέα εθνική αντιτρομοκρατική στρατηγική 2022-2026 και το αντίστοιχο σχέδιο δράσης. Η στρατηγική περιλαμβάνει τη θέσπιση μηχανισμού οικονομικών κυρώσεων και λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF), καθώς και τις συστάσεις της έκθεσης της Moneyval του 2020 για τη Γεωργία¹⁷. Η Υπηρεσία Κρατικής Ασφάλειας της Γεωργίας (SSSG) συνέχισε να συνεργάζεται ενεργά με την Ευρώπη, προσχωρώντας στην κοινή ομάδα συνδέσμου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (CT JLT) και συμμετέχοντας σε έργα ανάλυσης, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TFTP).

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2024, οι γεωργιανές υπηρεσίες επιβολής του νόμου επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στην αντιμετώπιση του κυβερνοεγκλήματος και της διακίνησης ναρκωτικών προς την ΕΕ, η οποία αποτελεί

¹⁷ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>

πηγή σημαντικών κερδών για τις εγκληματικές ομάδες. Η Γεωργία ανέφερε αύξηση του σχετικού προσωπικού το 2022, μια προσπάθεια για την ενίσχυση της διυπηρεσιακής συνεργασίας και τη δρομολόγηση εκστρατειών ευαισθητοποίησης του κοινού, ιδίως όσον αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με το κυβερνοέγκλημα. Η Γεωργία έκανε επίσης προσπάθειες για την εισαγωγή των εννοιών της «κοινοτικής αστυνόμευσης και αστυνόμευσης βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών» στις οικείες υπηρεσίες επιβολής του νόμου, με βάση, μεταξύ άλλων, τα αποτελέσματα του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ έργου «Στήριξη της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος στη Γεωργία»¹⁸.

Η Γεωργία διατηρεί δίκτυο αστυνομικών ακολούθων σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και γραφείο συνδέσμου στην Ευρωπόλ. Η συνεργασία είναι ιδιαίτερα στενή με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σοβαρού και Οργανωμένου Εγκλήματος (ESOCC) της Ευρωπόλ, το οποίο ασχολείται με εγκληματικές ομάδες που εδρεύουν στις χώρες που καλύπτονται από την Ανατολική Εταιρική Σχέση. Η Γεωργία συμμετέχει επίσης ενεργά στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT). Το 2022 η Γεωργία συμμετείχε σε 8 από τα 15 επιχειρησιακά σχέδια δράσης και διορίστηκε εθνικός συντονιστής EMPACT (NEC). Στις 22 Ιουνίου 2022 υπεγράφη συμφωνία συνεργασίας με τον CEPOL, η οποία αντικαθιστά την προηγούμενη συμφωνία συνεργασίας.

Τον Σεπτέμβριο του 2022 η Γεωργία υπέγραψε δεύτερο έγγραφο συμφωνίας συνεργασίας στον τομέα της τεχνικής συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA). Στη Γεωργία υπάρχουν αρκετά εθνικά συστήματα συλλογής δεδομένων, ορισμένα συμβατά με τα πρωτόκολλα του EMCDDA.

Η Γεωργία είναι δικαιούχος του έργου «EMCDDA4GE», το οποίο επικεντρώνεται στη μεταφορά γνώσεων και στην ανάπτυξη ικανοτήτων όσον αφορά την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων, την πρόληψη και τη θεραπεία στον τομέα των ναρκωτικών.

Την 28η Σεπτεμβρίου 2022 η Γεωργία συνήψε συμφωνία συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με την Eurojust, το 2022 η Γεωργία συμμετείχε σε δύο κοινές ομάδες έρευνας με ομολόγους της ΕΕ. Η Γεωργία έχει διορίσει εισαγγελέα-σύνδεσμο στη Eurojust.

6. Εξωτερικές σχέσεις και θεμελιώδη δικαιώματα

Στην πέμπτη έκθεση για τον μηχανισμό αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, η Επιτροπή συνέστησε στη Γεωργία να προβεί σε πλήρη ευθυγράμμιση της διαδικασίας διορισμού δικαστών του Ανώτατου Δικαστηρίου με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας¹⁹, καθώς και σε θέσπιση και εφαρμογή νομοθεσίας για την αξιολόγηση της ακεραιότητας και των επιδόσεων των δικαστών του Ανώτατου Δικαστηρίου.

Η Γεωργία δεν έχει ακόμη εφαρμόσει πλήρως τις σχετικές συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας. Απομένει να διασφαλιστεί αποτελεσματικό δικαίωμα προσφυγής για τους υποψηφίους στη διαδικασία διορισμού σε θέση δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου μέσω της αποσαφήνισης του δεσμευτικού χαρακτήρα της απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου για το Ανώτατο Συμβούλιο Δικαιοσύνης. Η Γεωργία δεν έχει ξεκινήσει τη διαδικασία κατάρτισης νομοθεσίας σχετικά με πρόσθετους ελέγχους

¹⁸ <https://police.ge/en/ministry/structure-and-offices/international-relations-department/donor-coordination/proeqtebis-shesakheb/ongoing-projects/teqnikiuri-daxmareba-organizaciuli-danashauli>

¹⁹ Συστάσεις που διατυπώθηκαν στη γνώμη N949/2019 της Επιτροπής της Βενετίας, η οποία εκδόθηκε την 24η Ιουνίου 2019 και στη συνέχεια την 30ή Σεπτεμβρίου 2020 και την 1η Απριλίου 2021.

ακεραιότητας για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου με τη συμμετοχή διεθνών εμπειρογνομόνων με υπερισχύουσα ψήφο.

Στην πέμπτη έκθεση για τον μηχανισμό αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, η Επιτροπή συνέστησε επίσης στη Γεωργία να διασφαλίσει την ανεξαρτησία της οικείας αρχής προστασίας δεδομένων, της Υπηρεσίας Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (PDPS). Τον Ιούνιο του 2023 εγκρίθηκε νέος νόμος για την προστασία των δεδομένων, ο οποίος διαβιβάστηκε στην Επιτροπή της Βενετίας για γνωμοδότηση τον Σεπτέμβριο του 2023. Ο νόμος αποσκοπεί στην ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της Γεωργίας με το κεκτημένο της ΕΕ και, συνολικά, προβλέπει βελτιώσεις σε σύγκριση με τον νόμο του 2011. Ωστόσο, πολλά ζητήματα δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί, ιδίως όσον αφορά τους κανόνες για τις διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων και ορισμένες εξαιρέσεις/περιορισμούς ως προς τα δικαιώματα προστασίας των δεδομένων.

7. Συστάσεις

Συνολικά, η Γεωργία εξακολουθεί να πληροί τα κριτήρια αξιολόγησης για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων και έχει λάβει μέτρα για την εφαρμογή των προηγούμενων συστάσεων της Επιτροπής. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες. Ειδικότερα, πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Γεωργίας με τον κατάλογο της ΕΕ για τις τρίτες χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) ενίσχυση της δράσης για την αντιμετώπιση του ζητήματος των αβάσιμων αιτήσεων ασύλου και των αντικανονικών διαμονών στα κράτη μέλη.
- γ) συμμετοχή στις δράσεις του επιχειρησιακού σχεδίου δράσης της EMPACT για την παράνομη διακίνηση μεταναστών.
- δ) σύσταση υπηρεσίας ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσίας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, και ενίσχυση των προσπαθειών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων από εντοπισμό, δέσμευση, διαχείριση, δήμευση και διάθεση περιουσιακών στοιχείων.
- ε) θέσπιση νέας στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς, με τη διασφάλιση επαρκών πόρων για την εφαρμογή τους και απόδοση ιδιαίτερης προσοχής στη διερεύνηση, τη δίωξη και την εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου.
- στ) διασφάλιση ότι η νομοθεσία σχετικά με την Υπηρεσία Καταπολέμησης της Διαφθοράς, την Ειδική Υπηρεσία Ερευνών και την Υπηρεσία Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ανταποκρίνεται στις συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 η Ρωσία εξαπέλυσε τον επιθετικό της πόλεμο πλήρους κλίμακας κατά της Ουκρανίας. Το γεγονός αυτό αντιμετωπίστηκε με μια πρωτοφανή και ενιαία απάντηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διεθνή κοινότητα. Βασικό στοιχείο της απάντησης αυτής ήταν η ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών σχετικά με πρόταση της Επιτροπής να ενεργοποιήσει την οδηγία για την προσωρινή προστασία²⁰, με την οποία χορηγήθηκε προσωρινή προστασία σε Ουκρανούς υπηκόους (και άλλες κατηγορίες προσώπων) που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2023 το Συμβούλιο, βάσει πρότασης της Επιτροπής, συμφώνησε να παρατείνει την οδηγία για τα προϊόντα καπνού από τις 4 Μαρτίου 2024 έως τις 4 Μαρτίου 2025.

Έκτοτε, το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης μεταξύ της ΕΕ και της Ουκρανίας διευκόλυνε τα ταξίδια προς και από την Ουκρανία, στηρίζοντας την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας στην ΕΕ.

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Η Ουκρανία εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 15 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης: Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Ισημερινός, Καζακστάν, Κατάρ, Κιργιζία, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Μογγολία, Μπαχρέιν, Ομάν, Ουζμπεκιστάν, Σαουδική Αραβία, Τατζικιστάν και Τουρκία.

Δεν σημειώθηκε πρόοδος ως προς την περαιτέρω ευθυγράμμιση με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης το 2022.

2. Ασφάλεια των εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των βιομετρικών χαρακτηριστικών

Η Ουκρανία εκδίδει βιομετρικά διαβατήρια από το 2015. Τα τελευταία μη βιομετρικά διαβατήρια εκδόθηκαν το 2016 και η πλήρης κατάργησή τους προγραμματίζεται για το 2026, οπότε θα λήξουν.

Η λειτουργία της Κρατικής Υπηρεσίας Μετανάστευσης (SMS), η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών που είναι αρμόδιο για τα διαβατήρια, ανεστάλη στις 24 Φεβρουαρίου 2022, αλλά ξεκίνησε εκ νέου μόλις ο απαραίτητος εξοπλισμός μεταφέρθηκε σε ασφαλές έδαφος. Επί του παρόντος όλα τα συστήματα πληροφοριών της SMS λειτουργούν σε τακτική βάση, με εξαίρεση τα εδάφη υπό παράνομη ρωσική κατοχή.

Την 28η Φεβρουαρίου 2022 εγκρίθηκε έκτακτο μέτρο, με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα παράτασης της ισχύος των διαβατηρίων για έως πέντε έτη και εισάγονται δελτία τέκνων με φωτογραφία στα διαβατήρια των γονέων τους, ώστε να μπορούν οι Ουκρανοί πολίτες να ταξιδεύουν στην ΕΕ. Τη 18η Οκτωβρίου 2022 αυτή η προσωρινή διαδικασία επεκτάθηκε και σε περιπτώσεις ανάγκης για επείγοντα ταξίδια, π.χ. κατεπείγουσα ανάγκη ιατρικής περίθαλψης ή θάνατος συγγενούς στο εξωτερικό.

Η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με κλαπέντα και απολεσθέντα έγγραφα μεταξύ των αρμόδιων αρχών της Ουκρανίας και η διαβίβασή τους στις βάσεις δεδομένων της Ιντερπόλ για κλαπέντα και απολεσθέντα έγγραφα πραγματοποιούνταν αδιάλειπτα, μεταξύ άλλων και μετά την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας.

²⁰ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 2022, που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας, ST/6846/2022/INIT (ΕΕ L 71 της 4.3.2022, σ. 1).

3. Ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, διαχείριση της μετανάστευσης, άσυλο

Η εισβολή πλήρους κλίμακας και ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας προκάλεσαν τη μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμού στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκατομμύρια Ουκρανοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον τόπο διαμονής τους και να μεταβούν στο εξωτερικό ή στις δυτικές περιοχές της Ουκρανίας. Η κατάσταση εκτοπισμού των ατόμων που πλήττονται από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας μεταβάλλεται συνεχώς, ανάλογα με την εξέλιξη των εχθροπραξιών.

Μετά την 24η Φεβρουαρίου 2022 η διαχείριση των συνόρων της Ουκρανίας επηρεάστηκε από την επίθεση της Ρωσίας. Ορισμένοι συνοριακοί τομείς κατελήφθησαν από τη Ρωσία, ενώ άλλοι μετατράπηκαν σε εμπόλεμη ζώνη. Στις περιοχές που συνορεύουν με τη Ρωσία, τη Λευκορωσία και το τμήμα της Υπερδνειστερίας στα σύνορα με τη Μολδαβία, και τα 111 σημεία διέλευσης έκλεισαν για λόγους ασφαλείας. Σημαντικές ποσότητες εξειδικευμένου εξοπλισμού χάθηκαν (κατελήφθησαν ή καταστράφηκαν). Παρόλο που οι Ουκρανοί συνοριοφύλακες, όπως και άλλα θεσμικά όργανα στον τομέα των εσωτερικών υποθέσεων, συμμετέχουν ενεργά στις προσπάθειες άμυνας και πολιτικής προστασίας της χώρας, τα συνοριακά σημεία ελέγχου παρέμειναν αποτελεσματικά επιδεικνύοντας αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα και επιχειρησιακές ικανότητες.

Η εκπόνηση ενός νέου σχεδίου δράσης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων για την περίοδο 2023-2025 έχει αρχίσει και θα πρέπει να εστιαστεί στην αποκατάσταση της διαχείρισης των συνόρων στα τμήματα των κρατικών συνόρων που δεν βρίσκονται πλέον υπό κατοχή. Εν αναμονή της έγκρισης του νέου σχεδίου δράσης, συνεχίζονται οι εργασίες για τις εκκρεμείς δράσεις του σχεδίου δράσης 2020-2022.

Στις συνθήκες πολέμου μετά την 24η Φεβρουαρίου 2022, η Ουκρανία συνέχισε τη συνεργασία για τη διαχείριση των συνόρων με τους εταίρους της ΕΕ, τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους οργανισμούς της ΕΕ, ιδίως τον Frontex. Μεταξύ άλλων, πραγματοποιήθηκε κοινή ανάλυση των απειλών για την ασφάλεια των συνόρων από κοινού με τη Μολδαβία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία και διεξήχθη κοινή ανάλυση Ουκρανίας-Γερμανίας σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων με την ομοσπονδιακή αστυνομία της Γερμανίας. Ωστόσο, το προσωπικό του Frontex που παρείχε υποστήριξη στην Ουκρανία στα αεροδρόμια και στα σημεία συνοριακής διέλευσης αποσύρθηκε λόγω της ρωσικής επίθεσης.

Η πιθανή αύξηση της λαθραίας διακίνησης πυροβόλων όπλων εγείρει ανησυχία στην ΕΕ και την Ουκρανία. Τον Φεβρουάριο του 2023 η ΕΕ άρχισε να εφαρμόζει τον «κατάλογο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εκτροπής πυροβόλων όπλων και άλλων φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού στο πλαίσιο της επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας»²¹. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πλήρη αξιοποίηση των μέτρων ασφάλειας των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με στόχο τον εντοπισμό λαθραίας διακίνησης πυροβόλων όπλων και όπου τα κράτη μέλη (ιδίως τα τελωνεία και οι συνοριοφύλακες/ακτοφύλακες), ο Frontex, η EMPACT, η Ευρωπόλ και η αποστολή συνοριακής συνδρομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Μολδαβία και την Ουκρανία (EUBAM) είναι οι κύριοι παράγοντες.

Η Ουκρανία εξακολουθεί να λαμβάνει μέτρα κατά της αντικανονικής μετανάστευσης. Το 2022 οι υπάλληλοι μετανάστευσης εντόπισαν 5 062 μετανάστες σε αντικανονική κατάσταση, από τους

²¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6929-2023-INIT/en/pdf>

οποίους 336 είχαν εισέλθει αντικανονικά στην επικράτεια, ενώ εξαρθρώθηκαν 26 εγκληματικές ομάδες που εμπλέκονταν σε παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Οι αιτήσεις ασύλου εξακολούθησαν να εξετάζονται στην Ουκρανία το 2022, με 205 άτομα να υποβάλουν αίτηση προστασίας και την έκδοση 46 θετικών αποφάσεων. Στο τέλος του 2022 καταγράφηκαν 2 523 αναγνωρισμένοι πρόσφυγες που ζούσαν στην Ουκρανία.

4. Παρακολούθηση των τάσεων της μετανάστευσης, της προσωρινής προστασίας, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και της επανεισδοχής

Έως τον Φεβρουάριο του 2022 καταγράφηκε η είσοδος στην ΕΕ περισσότερων από 16 εκατομμύρια ατόμων που προσπαθούσαν να ξεφύγουν από τον πόλεμο, εκ των οποίων 14 εκατομμύρια ήταν Ουκρανοί υπήκοοι, ενώ οι Ουκρανοί υπήκοοι που διέσχισαν τα σύνορα από την ΕΕ στην Ουκρανία ανήλθαν σε 11,4 εκατομμύρια²². Οι εισόδοι ήταν σημαντικά υψηλότερες κατά τους πρώτους μήνες της ρωσικής επίθεσης, με εβδομαδιαίο μέσο όρο τις 800 000 εισόδους, που στην κορύφωσή τους ξεπερνούσαν τις 200 000 εισόδους ημερησίως στα σύνορα της ΕΕ με την Ουκρανία. Από τον Απρίλιο του 2022 και μετά η τάση σταθεροποιήθηκε σε περίπου 240 000 εισόδους την εβδομάδα και ο αριθμός διελεύσεων των συνόρων μεταξύ της ΕΕ και της Ουκρανίας επέστρεψε στα προ της επίθεσης και της πανδημίας επίπεδα²³.

Μετά την ενεργοποίηση της οδηγίας για την προσωρινή προστασία που αναφέρθηκε παραπάνω, το 2022 χορηγήθηκε προσωρινή προστασία σε 4 271 890 Ουκρανούς πολίτες στην ΕΕ και στις συνδεδεμένες χώρες. Επιπλέον, το 2022 27 135 Ουκρανοί υπέβαλαν αίτηση για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας σε κράτη μέλη (έναντι 6 250 το 2021), με ποσοστό αναγνώρισης 88 % (έναντι 17 % το 2021). Τα κράτη μέλη δεν ανέφεραν ζητήματα κατά την εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής ΕΕ-Ουκρανίας.

5. Δημόσια τάξη και ασφάλεια

Μετά τη χορήγηση στην Ουκρανία του καθεστώτος υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ χώρας τον Ιούνιο του 2022, η ουκρανική κυβέρνηση δρομολόγησε μεταρρύθμιση του συνόλου του τομέα επιβολής του νόμου στην Ουκρανία, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη.

Μολονότι η εμπόλεμη κατάσταση περιέπλεξε το έργο της επιβολής του νόμου, συνεχίστηκαν οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών. Καταρτίστηκε νέα στρατηγική κρατικής πολιτικής για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2023-2030. Για την πρόληψη της εκτροπής / μη ιατρικής χρήσης φαρμάκων που περιέχουν ναρκωτικές ή ψυχοτρόπους ουσίες, την 1η Νοεμβρίου 2022 θεσπίστηκε υποχρέωση παράδοσης των εν λόγω προϊόντων μόνο με ιατρική συνταγή.

Η Ουκρανία συνέχισε επίσης τη διεθνή συνεργασία στον τομέα αυτό στο πλαίσιο της EUBAM και της EMPACT. Παρόλο που η συνεργασία επιβραδύνθηκε μετά τη ρωσική επίθεση, δεν διακόπηκε. Οι ουκρανικές υπηρεσίες επιβολής του νόμου προτίθενται να εντείνουν τη συνεργασία με τους ενωσιακούς εταίρους στον τομέα αυτό, με στόχο κυρίως την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου παράνομων ναρκωτικών από το Αφγανιστάν, το Ιράν και το Πακιστάν.

²² Τα αριθμητικά στοιχεία για τις εισόδους και τις εξόδους αφορούν τον αριθμό των διασυνοριακών μετακινήσεων και όχι μεμονωμένων ατόμων.

²³ Για λεπτομέρειες σχετικά με την εικόνα της κατάστασης, βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Προσωρινή προστασία για όσους προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία: ένας χρόνος μετά [COM(2023) 140 final].

Όσον αφορά τον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, η κυβέρνηση ενέκρινε νέο σχέδιο δράσης στις 27 Σεπτεμβρίου 2022. Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος συνεχίστηκε, παρόλο που κατέστη δυσκολότερη λόγω της εμπόλεμης κατάστασης. Καταβλήθηκαν ιδιαίτερες προσπάθειες κατά εγκληματικών συμμοριών που έκαναν απόπειρες κλοπής ανθρωπιστικής και άλλου είδους βοήθειας που απευθυνόταν στην Ουκρανία. Η συνεργασία με την Ευρώπη και την Ιντερπόλ συνεχίστηκε. Στις 19 Οκτωβρίου 2022 άρχισε να ισχύει το μνημόνιο συνεννόησης για την εμπιστευτικότητα και τη διασφάλιση των πληροφοριών μεταξύ της Ουκρανίας και της Ευρώπης, με το οποίο κατέστη δυνατή η άμεση ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Ουκρανίας, Ευρώπης, κρατών μελών της ΕΕ και τρίτων χωρών.

Συνεχίστηκε επίσης η συνεργασία σε επιχειρησιακό επίπεδο με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου των κρατών μελών της ΕΕ, ιδίως μέσω κοινών ομάδων έρευνας (ΚΟΕ) για την καταπολέμηση των πλέον επικίνδυνων διεθνικών εγκλημάτων, καθώς και για βασικά διεθνή εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο της διεθνούς ένοπλης σύγκρουσης.

Κατά τη διάρκεια της ενδιάμεσης περιόδου μεταρρύθμισης των εισαγγελικών αρχών το 2019-2021, εφαρμόστηκε πιλοτικά για τους εισαγγελείς σε επίπεδο διοίκησης μια διαφανής διαδικασία επιλογής, η οποία περιλάμβανε ελέγχους ακεραιότητας, επαγγελματισμού και ηγεσίας. Ωστόσο, μετά την επανασύσταση του Συμβουλίου Εισαγγελέων το φθινόπωρο του 2021, οι θετικές αυτές πρακτικές δεν συνεχίστηκαν. Η διαδικασία στερείται διαφάνειας, αξιοκρατίας και αξιοπιστίας ελέγχων ακεραιότητας. Οι πόροι και οι ικανότητες του Συμβουλίου Εισαγγελέων για την εκτέλεση της εντολής του στον τομέα αυτό εξακολουθούν να είναι περιορισμένα.

Τον Αύγουστο του 2023 η ουκρανική κυβέρνηση ενέκρινε τη στρατηγική για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων για την περίοδο 2023-2025, καθορίζοντας στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση του νομικού και θεσμικού πλαισίου, καθώς και της διωπηρεσιακής και διεθνούς συνεργασίας. Το σχέδιο δράσης για την εφαρμογή της στρατηγικής δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη.

Η Ουκρανία συνέχισε να κάνει προσπάθειες για τη βελτίωση του στρατηγικού πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Στις 20 Ιουνίου 2022 το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς για την περίοδο 2021-2025 (ACS), η οποία περιλάμβανε 72 στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2025. Το 2022 ολοκληρώθηκε η μακρόχρονη διαδικασία επιλογής για τις κορυφαίες θέσεις στην Ειδική Εισαγγελία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (SAPO)· τον Ιούλιο του 2022 καλύφθηκαν οι θέσεις του προϊσταμένου και του αναπληρωτή προϊσταμένου της SAPO. Επίσης, τον Μάρτιο του 2023 επιλέχθηκε και διορίστηκε ο νέος διευθυντής του Εθνικού Γραφείου Καταπολέμησης της Διαφθοράς της Ουκρανίας (NABU), στο πλαίσιο διαφανούς και αξιοκρατικής διαδικασίας.

Από την άλλη, παρά τη σύσταση που διατυπώθηκε στις δύο προηγούμενες εκθέσεις για τον μηχανισμό αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, δεν σημειώθηκε ακόμη πρόοδος όσον αφορά την καθιέρωση αυτόνομης παρακολούθησης επικοινωνιών από το NABU. Τον Ιούλιο του 2023 υπεγράφη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (EPPO) και του NABU. Ο νέος επικεφαλής της Εθνικής Υπηρεσίας Εξέυρεσης, Εντοπισμού και Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων που Αποτελούν Προϊόν Διαφθοράς και Άλλων Εγκλημάτων (ARMA) διορίστηκε τελικά μετά την επανέναρξη του διαγωνισμού τον Ιούνιο του 2023, μολονότι το σύνολο της διαδικασίας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων εξακολουθεί να απαιτεί συστηματική μεταρρύθμιση.

Η λειτουργία των διαφόρων υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της διαφθοράς επηρεάστηκε από την εμπόλεμη κατάσταση, αλλά η συνολική επιχειρησιακή τους αποτελεσματικότητα εξακολουθεί να είναι ισχυρή. Το 2022 το NABU κίνησε συνολικά 456 ποινικές διαδικασίες (έναντι 633 το 2021 και 792 το 2020) και, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, κίνησε 286 διαδικασίες. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας του NABU και σύμφωνα με τη δικονομική καθοδήγηση της SAPO, το 2022 παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο 54 κατηγορητήρια για αδικήματα διαφθοράς κατά 132 ατόμων (έναντι 57 κατηγορητηρίων κατά 127 ατόμων το 2021 και 67 κατηγορητηρίων κατά 106 ατόμων το 2020). Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο 58 κατηγορητήρια κατά 147 προσώπων.

6. Εξωτερικές σχέσεις και θεμελιώδη δικαιώματα

Η Ουκρανία συμμορφώνεται γενικά με τα διεθνή μέσα και πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ οι Ουκρανοί πολίτες επλήγησαν σοβαρά από μεγάλης κλίμακας παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τη Ρωσία, τις οποίες οι ουκρανικές αρχές και η κοινωνία των πολιτών έχουν προσπαθήσει να διορθώσουν. Κατά την έναρξη της ρωσικής εισβολής πλήρους κλίμακας, επιβλήθηκε στρατιωτικός νόμος που περιόρισε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες, παρόλο που παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό αναλογικός ως προς τις πραγματικές ανάγκες και εφαρμόστηκε με προσοχή, διατηρώντας ένα ικανοποιητικό επίπεδο ελευθερίας της έκφρασης παρά τους περιορισμούς στον τομέα των μέσων ενημέρωσης. Επιπλέον, έχει καταγραφεί σημαντική μείωση των καταγεγραμμένων περιπτώσεων διακρίσεων κατά μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων ατόμων της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+, αντισημιτικών πράξεων ή διακρίσεων κατά εθνικών μειονοτήτων.

Όσον αφορά τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, η Ουκρανία δεν έχει εφαρμόσει πλήρως τις συστάσεις της γνώμης που εξέδωσε η Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Ιουνίου του 2023, σχετικά με τον νόμο για τις εθνικές μειονότητες (κοινότητες), ο οποίος θεσπίστηκε τον Δεκέμβριο του 2022. Εφαρμόζονται και άλλες σημαντικές μεταρρυθμίσεις, για παράδειγμα όσον αφορά τον νέο νόμο για τα μέσα ενημέρωσης, τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και την κρατική στρατηγική του 2030 για τη διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων μεταξύ γυναικών και ανδρών, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις στον τομέα της μεταρρύθμισης των φυλακών και της κατάστασης των παιδιών σε ιδρύματα.

7. Συστάσεις

Συνολικά, η Ουκρανία εξακολουθεί να πληροί τα κριτήρια αξιολόγησης για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων και έχει λάβει μέτρα για την εφαρμογή ορισμένων από τις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, όπου είναι δυνατόν στο τρέχον πλαίσιο. Ειδικότερα, πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Ουκρανίας με τον κατάλογο της ΕΕ για τις τρίτες χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) συνέχιση των προσπαθειών που ήδη γίνονται για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, με ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πυροβόλων όπλων και ναρκωτικών, παρά τις προκλήσεις που σχετίζονται με τον πόλεμο.
- γ) συνέχιση των προσπαθειών που ήδη γίνονται για την καταπολέμηση της διαφθοράς, μεταξύ άλλων με την έγκριση σχεδίου δράσης για την εφαρμογή της στρατηγικής ανάκτησης

περιουσιακών στοιχείων 2023-2025 και με την τροποποίηση της νομοθεσίας ARMA σχετικά με τη διαχείριση κατασχεθέντων περιουσιακών στοιχείων.

2. ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ 7 ΕΤΗ

ΑΛΒΑΝΙΑ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Η Αλβανία εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 13 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, από τις οποίες οκτώ απολαύουν μόνιμης απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης (Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Γουιάνα, Καζακστάν, Κίνα, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Τουρκία) και για πέντε ισχύει εποχική απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για είσοδο στην Αλβανία για τουριστικούς λόγους μεταξύ Απριλίου και Δεκεμβρίου (Κατάρ, Μπαχρέιν, Ομάν, Σαουδική Αραβία και Ταϊλάνδη). Επιπλέον, οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαθέτουν 10ετή άδεια διαμονής στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η οποία ισχύει επί τουλάχιστον ένα έτος κατά τη στιγμή της εισόδου, μπορούν επίσης να εισέλθουν στην Αλβανία χωρίς θεώρηση.

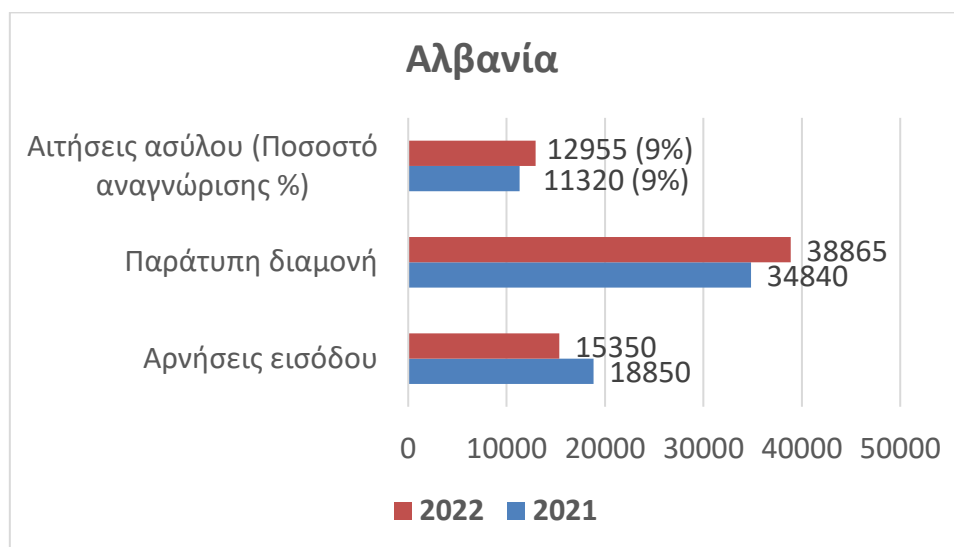
Η Αλβανία σημείωσε κάποιο βαθμό προόδου ως προς την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων. Το 2023 η εποχική απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης δεν επεκτάθηκε στην Αίγυπτο, την Ινδία και τη Ρωσία, σε αντίθεση με το 2022. Η Αλβανία θα πρέπει να συνεχίσει τη σταδιακή ευθυγράμμιση της οικείας πολιτικής θεωρήσεων με αυτήν της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν στα κράτη μέλη από Αλβανούς υπηκόους αυξήθηκε κατά 14 % μεταξύ του 2021 και του 2022, με 12 955 αιτήσεις να έχουν υποβληθεί το 2022. Το ποσοστό αναγνώρισης της τάξης του 9 % το 2022 παρέμεινε αμετάβλητο από το 2021.

Το 2022 τα κράτη μέλη ανέφεραν 746 αντικανονικές διελύσεις των συνόρων από Αλβανούς υπηκόους, δηλαδή 36 % λιγότερες από ό,τι το 2021 (1 160), ενώ ο αριθμός των Αλβανών υπηκόων που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά στα κράτη μέλη αυξήθηκε κατά 11,5 % σε σύγκριση με το 2021 (από 34 840 το 2021 σε 38 865 το 2022). Ο αριθμός των αρνήσεων εισόδου για Αλβανούς υπηκόους στα κράτη μέλη μειώθηκε κατά 18,5 % το 2022 (από 18 850 το 2021 σε 15 350 το 2022).

Ο αριθμός των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν το 2022 (24 180) αυξήθηκε κατά 8 % σε σύγκριση με το 2021 (22 445). Το 2022 αναφέρθηκαν 9 745 επιστροφές Αλβανών υπηκόων, σε σύγκριση με 8 610 το 2021 (αύξηση κατά 13 %). Το ποσοστό επιστροφής σημείωσε ελαφρά αύξηση από 38 % το 2021 σε 40 % το 2022, σηματοδοτώντας μια θετική μεταβολή της τάσης από τα τελευταία έτη.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Η Αλβανία συνεργάστηκε θετικά με την ΕΕ για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια. Η ικανότητα υποδοχής μεταναστών της Αλβανίας έχει αυξηθεί και το οικείο σχέδιο έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση ραγδαίας αύξησης των αφίξεων επικαιροποιήθηκε, μένει όμως να ενταχθεί πλήρως στον προϋπολογισμό και να εγκριθεί. Η Αλβανία θα πρέπει επίσης να εγκρίνει νέα στρατηγική για τη μετανάστευση, ως συνέχεια της στρατηγικής 2019-2022. Θα πρέπει να αναπτυχθούν ειδικές εγκαταστάσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους μεταξύ των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Η επαρκής πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, η αποτελεσματικότητα των οικειοθελών επιστροφών και η συνεργασία με τις κύριες χώρες καταγωγής όσον αφορά την επανεισδοχή αποτελούν τομείς στους οποίους απαιτούνται περαιτέρω εργασίες.

Η Αλβανία συνέχισε τη συνεργασία της με τα κράτη μέλη στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων. Παραδείγματα συνεργασίας στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων ήταν, μεταξύ άλλων, τα εξής: επισκέψεις εμπειρογνομόνων, ανταλλαγές πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, τεχνικός εξοπλισμός και μαθήματα κατάρτισης. Το έργο «Awareness Raising and Information for Safety and Empowerment for All – Albania» (Arise All — «Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση για την ασφάλεια και την ενδυνάμωση για όλους — Αλβανία») συνέχισε να υλοποιείται το 2022 από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), με την υποστήριξη του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Βελγίου και των Κάτω Χωρών²⁴. Αυτή η εκστρατεία πρόληψης είχε ως στόχο την ευαισθητοποίηση των Αλβανών πολιτών σχετικά με τους κινδύνους της αντικανονικής μετανάστευσης στην Ευρώπη, καθώς και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις υφιστάμενες οικονομικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες στην Αλβανία και τους νόμιμους διαύλους μετανάστευσης προς την Ευρώπη. Το έργο ξεκίνησε στις αρχές του 2021 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2022. Άλλα παραδείγματα συνεργασίας ήταν, μεταξύ άλλων, οι επισκέψεις μελέτης για την αλβανική συνοριακή αστυνομία (καθώς και συμβουλευτικές και εκπαιδευτικές αποστολές).

Συνολικά, τα κράτη μέλη ανέφεραν ικανοποιητικό βαθμό συνεργασίας στον τομέα της επανεισδοχής. Η Αλβανία συνέχισε επίσης να συνεργάζεται με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και

²⁴

<https://albania.iom.int/sites/g/files/tmzbd1401/files/inline-files/arise-all-project-brief.pdf>

Ακτοφυλακής (Frontex), ιδίως μέσω της υλοποίησης της κοινής επιχείρησης «Albania Land» και «Albania Sea» στο πλαίσιο της συμφωνίας περί καθεστώτος ΕΕ-Αλβανίας. Η νέα συμφωνία περί καθεστώτος υπεγράφη στις 15 Σεπτεμβρίου 2023. Η Αλβανία συνεργάστηκε επίσης με τον οργανισμό κατά την οργάνωση και την υποστήριξη επιχειρήσεων επιστροφής Αλβανών πολιτών που διέμεναν αντικανονικά στη Γαλλία και σε άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Τον Ιούνιο του 2023 το Υπουργείο Εσωτερικών της Αλβανίας και ο Frontex υπέγραψαν μνημόνιο συνεννόησης σχετικά με τον μηχανισμό υποβολής καταγγελιών για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ένας αξιωματικός σύνδεσμος από τον Frontex εξακολουθεί να είναι παρών στην Αλβανία. Συνολικά, η Αλβανία ανέπτυξε πολύ εκτεταμένη και θετική συνεργασία με τον Frontex σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων, η οποία θα επεκταθεί περαιτέρω μόλις εφαρμοστεί η νέα συμφωνία περί καθεστώτος, που υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 2023.

Όσον αφορά τη συνεργασία με τον Οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο (EUAA), ο χάρτης πορείας για τη συνεργασία για την περίοδο 2021-2022 παρατάθηκε έως το τέλος του 2023 και έδωσε τη δυνατότητα στον EUAA να παράσχει στήριξη στις αλβανικές αρχές για την ενίσχυση των συστημάτων ασύλου και υποδοχής τους.

4. Μέτρα που ελήφθησαν ως προς τις αβάσιμες αιτήσεις ασύλου

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα των αβάσιμων αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν από Αλβανούς υπηκόους στην ΕΕ, το 2022 η Αλβανία ενέκρινε σχέδιο δράσης «σχετικά με την πρόληψη του φαινομένου της αίτησης ασύλου Αλβανών πολιτών στις χώρες του Σένγκεν / της ΕΕ» και ενίσχυσε τους ελέγχους επί των Αλβανών πολιτών που διασχίζουν τα σύνορα με την ΕΕ. Η Αλβανία συνέχισε επίσης να ενισχύει τη συνεργασία της και την ανταλλαγή πληροφοριών με τα κράτη μέλη, ιδίως με εκείνα που πλήττονται περισσότερο από το φαινόμενο αυτό. Ειδικότερα, η Αλβανία συνέχισε να εφαρμόζει τα δύο σχέδια δράσης της, τα οποία αντιμετωπίζουν το ζήτημα των ασυνόδευτων Αλβανών ανηλίκων στην Ιταλία και το ζήτημα των Αλβανών αιτούντων άσυλο στη Γαλλία, αντίστοιχα.

Η αλβανική κυβέρνηση συνέχισε επίσης να προάγει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης εισόδου στην ΕΕ, σε συνεργασία με τον Frontex, την Ευρωπαϊκή Αρχή, τα κράτη μέλη καθώς και διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΔΟΜ, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Σε όλα τα σημεία συνοριακής διέλευσης διανέμονται φυλλάδια με σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις απαιτήσεις για ταξίδια χωρίς υποχρέωση θεώρησης και τις κυρώσεις για τυχόν παραβιάσεις των εν λόγω υποχρεώσεων.

5. Χορήγηση ιθαγένειας μέσω επενδύσεων

Στην πέμπτη έκθεση στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, αναφέρθηκε ότι, το 2022, η κυβέρνηση της Αλβανίας εξέδωσε απόφαση με την οποία θεσπίζεται νομική βάση ώστε το Υπουργείο Εσωτερικών να δρομολογήσει διαδικασία σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την εφαρμογή προγράμματος χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές. Το 2023 η Αλβανία ανακοίνωσε την απόφασή της να αναστείλει την πρωτοβουλία σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές.

6. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Το 2022 η Αλβανία συμμετείχε σε ολοένα και περισσότερες διεθνείς αστυνομικές επιχειρήσεις καθώς και σε 16 κοινές ομάδες έρευνας που βρίσκονται σε εξέλιξη. Τον Φεβρουάριο του 2023 η Αλβανία τοποθέτησε δεύτερο αξιωματικό σύνδεσμο στην Ευρωπόλ. Το 2022 η αλβανική κρατική αστυνομία αύξησε κατά 16,9 % τον αριθμό των μηνυμάτων που ανταλλάχθηκαν με διεθνείς εταίρους στο πλαίσιο της εφαρμογής δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA).

Η Αλβανία είναι η πλέον δραστήρια τρίτη χώρα που συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT).

Χάρη στην ικανοποιητική πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή της εκτελεστικής ρύθμισης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο πλαίσιο του κοινού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας για τα Δυτικά Βαλκάνια, στις 9 Δεκεμβρίου 2022 η Αλβανία υπέγραψε με την Επιτροπή αναθεώρηση της ρύθμισης, η οποία περιλάμβανε νέες δράσεις και πιο φιλόδοξους στόχους.

7. Συστάσεις

Η Αλβανία έχει λάβει μέτρα για να ανταποκριθεί στις περισσότερες από τις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) Περαιτέρω ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Αλβανίας με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) Συνέχιση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη που πλήττονται περισσότερο από αβάσιμες αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται από Αλβανούς υπηκόους και υλοποίηση προσαρμοσμένων ενημερωτικών εκστρατειών σχετικά με το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.
- γ) Μη θέσπιση προγράμματος χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές.

ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 8 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης: Αζερμπαϊτζάν, Κατάρ, Κίνα, Κουβέιτ, Ομάν, Ρωσία και Σαουδική Αραβία (εποχική) και Τουρκία.

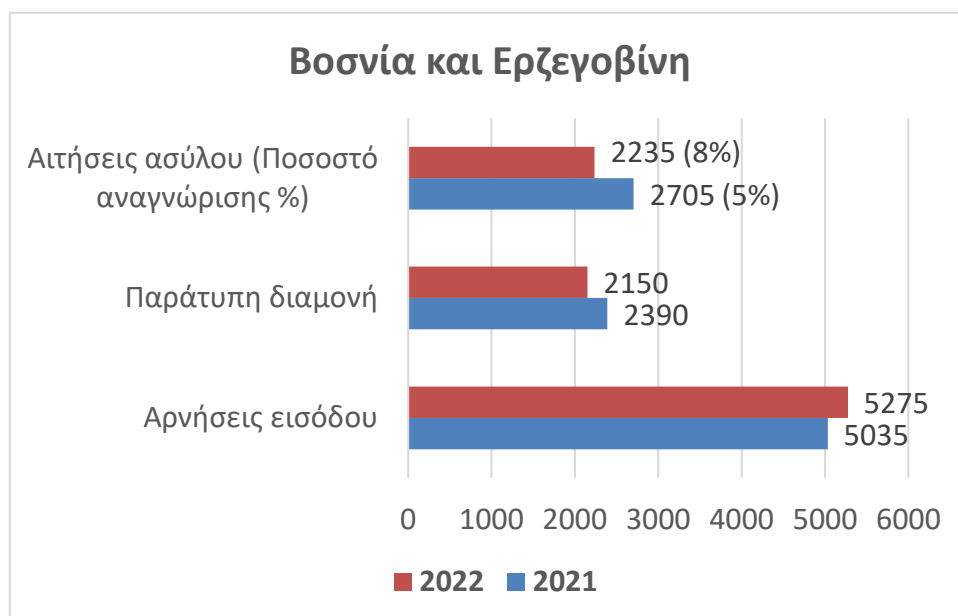
Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη δεν έλαβε κανένα μέτρο το 2022 για την περαιτέρω ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων. Ωστόσο, το 2023 θέσπισε καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για τους υπηκόους της Σαουδικής Αραβίας για τη θερινή τουριστική περίοδο και, από τον Σεπτέμβριο του 2023, κατήργησε το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για το Μπαχρέιν.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Το 2022 υποβλήθηκαν 2 235 αιτήσεις διεθνούς προστασίας από υπηκόους της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης στα κράτη μέλη, ήτοι 17 % λιγότερες από ό,τι το 2021 (2 705). Το ποσοστό αναγνώρισης αυξήθηκε από 5 % το 2021 σε 8 % το 2022.

Το 2022 τα κράτη μέλη ανέφεραν 23 αντικανονικές διελύσεις των συνόρων από υπηκόους της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, έναντι 17 τέτοιων διελύσεων το 2021. Το 2022 ο αριθμός των υπηκόων της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά στα κράτη μέλη αυξήθηκε κατά 19 %, με 4 900 παράτυπες διαμονές το 2022 σε σύγκριση με 4 105 το 2021. Ο αριθμός των αρνήσεων εισόδου σημείωσε ελαφρά αύξηση το 2022 (κατά 5 %), ήτοι από 5 035 περιπτώσεις το 2021 σε 5 275 το 2022.

Ο αριθμός των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν για υπηκόους της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης (2 745 το 2022 έναντι 2 900 το 2021) μειώθηκε κατά 5 %, ενώ ο αριθμός των ατόμων που επέστρεψαν (1 260 το 2022 έναντι 900 το 2021) αυξήθηκε κατά 40 %. Το ποσοστό επιστροφής αυξήθηκε από 31 % το 2021 σε 46 % το 2022.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη συνεργάστηκε θετικά με την ΕΕ για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη ενέκρινε το σχέδιο δράσης για τη μετανάστευση και το άσυλο (2021-2025) ολοκληρώνοντας την πλήρη έγκριση του στρατηγικού της πλαισίου. Έχουν γίνει προσπάθειες για την επέκταση των ικανοτήτων υποδοχής, αλλά πρέπει να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τον εντοπισμό και την υποδοχή ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ατόμων. Η πρόσβαση στο άσυλο εξακολουθεί να είναι περιορισμένη και η υποβολή αιτήσεων επιτρέπεται μόνο στην πρωτεύουσα Σαράγεβο. Είναι αναγκαίο επίσης να επιτευχθεί πρόοδος όσον αφορά τη διεκπεραίωση των υποθέσεων ασύλου.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη εφαρμόζει τη στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, καθώς και το συνοδευτικό σχέδιο δράσης για την περίοδο 2019-2023. Ο νέος νόμος για τον έλεγχο των συνόρων, που καταρτίστηκε το 2022, απορρίφθηκε από το Κοινοβούλιο στις αρχές του 2023· το Υπουργικό Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει άμεσα ένα νέο σχέδιο που θα υποβληθεί σε κοινοβουλευτική διαδικασία.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη δεν έχει ακόμη προβεί σε έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη συμφωνία περί καθεστώτος με την ΕΕ, η οποία θα επιτρέψει στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) να αναπτύξει το μόνιμο σώμα του στα σύνορα της χώρας, προκειμένου να διεξάγει επιχειρησιακές δραστηριότητες από κοινού με τη συνοριακή αστυνομία.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη συνέχισε την καλή συνεργασία σχετικά με την επανεισδοχή, βάσει συμφωνίας με την ΕΕ, η οποία εφαρμόζεται με αποτελεσματικό τρόπο όσον αφορά τα περισσότερα κράτη μέλη. Ωστόσο, δύο κράτη μέλη επισήμαναν ορισμένα προβλήματα όσον αφορά τις αρνήσεις επανεισδοχής και την έγκαιρη έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων επιστροφής, αντίστοιχα.

Η ΕΕ εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με την έντονη αύξηση της μεταναστευτικής πίεσης που ασκούν υπήκοοι τρίτων χωρών που διήλθαν από την οδό των Δυτικών Βαλκανίων το 2022 και ζήτησε από τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη να ασκήσει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο συνεργασίας. Ειδικότερα, η ΕΕ ζήτησε να διασφαλίσει ότι, σε περίπτωση απόρριψης των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από τους εν λόγω υπηκόους, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη θα επιτρέψει την επανεισδοχή τους κατ' εφαρμογή της ρήτρας περί υπηκόων τρίτων χωρών της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ ΕΕ και Βοσνίας και Ερζεγοβίνης.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη συνέχισε επίσης τη διμερή συνεργασία με τα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ έργου «Individual measure to strengthen the response capacity to manage migration flows in Bosnia and Herzegovina» (Μεμονωμένο μέτρο για την ενίσχυση της ικανότητας αντίδρασης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη), το οποίο υλοποιείται από τον ΔΟΜ, μία δραστηριότητα αφορά αποκλειστικά τη υποστήριξη του Υπουργείου Ασφάλειας με την ανάπτυξη ικανοτήτων για την αποτελεσματική διενέργεια των επιστροφών. Στο πλαίσιο του μηχανισμού διαχείρισης των επιστροφών που τελεί υπό τη διαχείριση του ΔΟΜ, το υπουργείο θα λάβει και την τεχνική υποστήριξη των κρατών μελών με στόχο τη διενέργεια του πλήρους φάσματος των επιστροφών.

Η συνεργασία μεταξύ του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) και της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης ξεκίνησε το 2014. Τον Νοέμβριο του 2020 εγκρίθηκε ο πρώτος χάρτης πορείας. Εκπονείται ο χάρτης πορείας δεύτερης γενιάς που θα καλύπτει την περίοδο 2023-2025.

4. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει περαιτέρω την επιχειρησιακή συνεργασία της με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Τον Ιούνιο του 2023 δημιουργήθηκε ένα ενιαίο εθνικό σημείο επαφής με την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο συνδέει όλες τις αρχές επιβολής του νόμου της χώρας με το σύστημα της εφαρμογής δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Χάγη τοποθετήθηκε αξιωματικός σύνδεσμος της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο συντονιστής του σημείου επαφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι και ο συντονιστής της EMPACT.

Το 2019 η Βοσνία και Ερζεγοβίνη σύναψε διμερή συμφωνία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με την Επιτροπή²⁵, με στόχο την εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια²⁶. Σημειώθηκαν ορισμένες καθυστερήσεις όσον αφορά την υλοποίηση, αλλά καταγράφηκε ικανοποιητική πρόοδος κατά την τελευταία έκθεση προόδου το 2022. Το 2022 η Βοσνία και Ερζεγοβίνη ενέκρινε μια νέα στρατηγική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού. Οι οντότητες πρέπει να εγκρίνουν τα αντίστοιχα σχέδια δράσης. Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη πρέπει να θεσπίσει νέα νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ώστε να αποφευχθεί η εκ νέου συμπερίληψή της στον γκρίζο κατάλογο μετά την επικείμενη αξιολόγηση της Moneyval.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί βασικό ενδιαφερόμενο μέρος της EMPACT και τα επιχειρησιακά αποτελέσματα καταδεικνύουν την καλή συνεργασία με τον οργανισμό.

5. Συστάσεις

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη έχει λάβει ορισμένα μέτρα για να ανταποκριθεί στις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) Λήψη επείγοντων μέτρων για την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) Άμεση διαπραγμάτευση, υπογραφή και επικύρωση της συμφωνίας περί καθεστώτος του Frontex με την ΕΕ.
- γ) Επίλυση των ζητημάτων όσον αφορά τη συνεργασία για την επανεισδοχή, τα οποία επισημαίνονται από τα κράτη μέλη.

²⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-and-authorities-bosnia-and-herzegovina-endorse-arrangement-counterterrorism-cooperation-2019-11-19_el

²⁶ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2018-10/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ

1. Ευθυγράμμιση των θεωρήσεων

Η Μολδαβία εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 12 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης: Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Ισημερινός, Καζακστάν, Κατάρ, Κιργιζία, Κούβα, Λευκορωσία, Ουζμπεκιστάν, Ρωσία, Τατζικιστάν και Τουρκία.

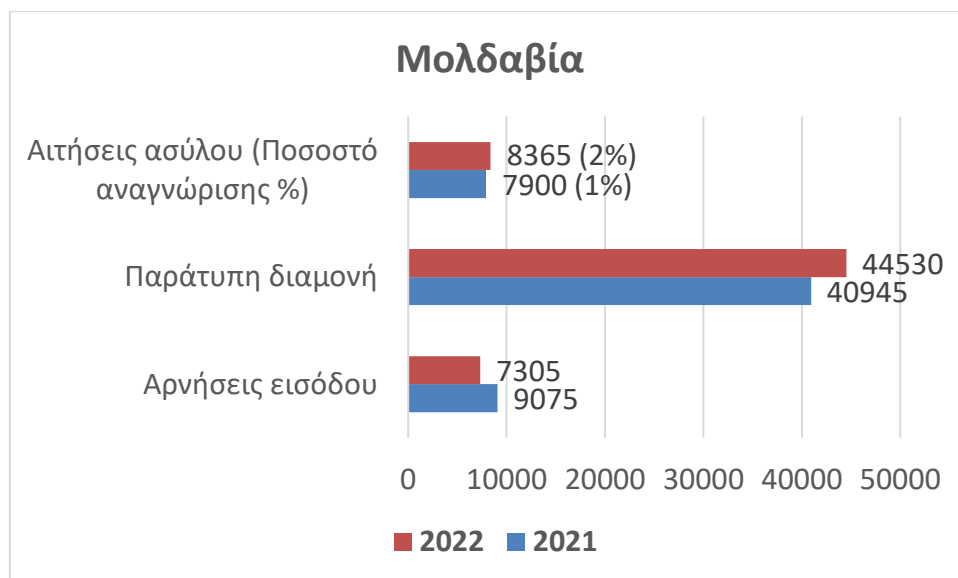
Δεν σημειώθηκε πρόοδος ως προς την περαιτέρω ευθυγράμμιση με την πολιτική της ΕΕ για τις θεωρήσεις το 2022.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν στα κράτη μέλη από Μολδαβούς υπηκόους αυξήθηκε κατά 6 % μεταξύ του 2021 και του 2022, με 7 900 αιτήσεις να έχουν υποβληθεί το 2021 έναντι 8 365 αιτήσεων το 2022. Το ποσοστό αναγνώρισης ήταν 2 % το 2022, έναντι 1 % το 2021.

Το 2022 οι απόπειρες αντικανονικής διέλευσης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ από Μολδαβούς υπηκόους παρέμειναν χαμηλές (29 έναντι 21 το 2021). Ο αριθμός των Μολδαβών υπηκόων που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά αυξήθηκε από 40 945 το 2021 σε 44 530 το 2022 (αύξηση κατά 9 %). Το 2022 ο αριθμός των Μολδαβών υπηκόων στους οποίους απαγορεύθηκε η είσοδος στα κράτη μέλη ήταν 7 305, δηλαδή κατά 19,5 % μικρότερος από ό,τι το 2021 (9 075).

Το 2022 τόσο ο αριθμός των εντολών επιστροφής που εκδόθηκαν για Μολδαβούς υπηκόους όσο και ο αριθμός των επιστροφών αυξήθηκαν αντίστοιχα κατά 4 % (8 250 το 2022 έναντι 7 940 το 2021) και κατά 18,5 % (2 845 το 2022 έναντι 2 400 το 2021), γεγονός που συνέβαλε στο υψηλότερο ποσοστό επιστροφής της τάξης του 34 % το 2022 σε σύγκριση με 30 % το 2021.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Η Μολδαβία συνέχισε να προωθεί τη διεθνή συνεργασία με τους οργανισμούς της ΕΕ και τα κράτη μέλη στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων. Ο ενεργός ρόλος της αντικατοπτρίζεται στην πρωτοβουλία του κόμβου στήριξης της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια και τη διαχείριση των

συνόρων, η οποία ενίσχυσε τη συνεργασία της Μολδαβίας στο πλαίσιο της EMPACT, καθώς και με τον Frontex, την Ευρωπόλ, τον CEPOL, την αποστολή συνοριακής συνδρομής της ΕΕ στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και την Ουκρανία (EUBAM) και τα κράτη μέλη.

Το 2022 η Μολδαβία ενέκρινε και τη στρατηγική της για τις εσωτερικές υποθέσεις (2022-2030) καθώς και έξι στρατηγικές τομεακής ανάπτυξης, δύο από τις οποίες αφορούν αποκλειστικά τη μετανάστευση και τη διαχείριση των συνόρων: μία για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, το άσυλο και την ένταξη των αλλοδαπών και μία για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων.

Στις 17 Μαρτίου 2022 η Μολδαβία υπέγραψε συμφωνία περί καθεστώτος για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που διεξάγονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) στη Μολδαβία. Η συμφωνία επιτρέπει στον Frontex να παρέχει πλήρη και ολοκληρωμένη στήριξη στη Μολδαβία και παρέχει στους υπαλλήλους που είναι τοποθετημένοι στο μόνιμο σώμα την απαραίτητη προστασία, ασυλίες και ασφαλιστική κάλυψη. Πρόκειται για την πρώτη συμφωνία περί καθεστώτος και την πρώτη κοινή επιχείρηση με εκτελεστικές αρμοδιότητες στις χώρες που καλύπτονται από την Ανατολική Εταιρική Σχέση. Η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ του Frontex και της Μολδαβίας ξεκίνησε στις 19 Μαρτίου 2022, με την έναρξη της κοινής επιχείρησης για τη Μολδαβία, που εστιάζει στη χρήση πλαστών εγγράφων στα σημεία συνοριακής διέλευσης.

Προκειμένου να υποστηριχθεί η διευρυμένη συνεργασία με τη Μολδαβία, από τον Ιούλιο του 2022, ένας αξιωματικός σύνδεσμος του Frontex με περιφερειακή εντολή που καλύπτει τις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης έχει τοποθετηθεί προσωρινά στο Κισινάου, έως ότου σταθεροποιηθεί η κατάσταση στον αρχικά προβλεπόμενο τόπο απόσπασης —το Κίεβο. Ενεργώντας από το Κισινάου, ο αξιωματικός σύνδεσμος του Frontex συνεργάζεται προορατικά με θεσμικά όργανα στην περιοχή της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και διατηρεί τακτικές επαφές με το δίκτυο αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης στη Μολδαβία.

Η Μολδαβία συνέχισε τη συνεργασία της με τα κράτη μέλη στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων. Τα παραδείγματα συνεργασίας περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, μαθήματα κατάρτισης, εξοπλισμό, επιχειρησιακή συνεργασία και επισκέψεις εμπειρογνομώνων.

Ο Frontex και τα κράτη μέλη επίσης αναφέρουν καλή συνεργασία στον τομέα της επανεισδοχής.

Σε απάντηση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η ΕΕ ενέτεινε τη συνεργασία της με τη Μολδαβία στον τομέα της ασφάλειας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείριση των συνόρων. Η ΕΕ κινητοποίησε την πλήρη εργαλειοθήκη της, με στόχο την παροχή πρόσθετου εξοπλισμού και κατάρτισης, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη.

4. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Οι δευτερογενείς επιπτώσεις του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας συνιστούν πρόσθετες απειλές για την ασφάλεια της Μολδαβίας. Οι συνοριακές δυνάμεις της Μολδαβίας αντιμετωπίζουν αυξημένους κινδύνους διεθνικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, ναρκωτικών και όπλων. Οι μολδαβικές αρχές επιβολής του νόμου αντιμετωπίζουν εντεινόμενες υβριδικές απειλές, συμπεριλαμβανομένων κινδύνων διαταραχών στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και τη θέρμανση, επιθέσεων κυβερνοασφάλειας, αυξανόμενων αποπειρών Ρώσων πολιτών να εισέλθουν στη Μολδαβία χρησιμοποιώντας πλαστά έγγραφα.

Τον Ιούλιο του 2022 η επίτροπος Johansson και η υπουργός Εσωτερικών της Μολδαβίας εγκαίνιασαν τον κόμβο στήριξης της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων για τη Μολδαβία. Ως επιχειρησιακή πλατφόρμα, ο κόμβος στήριξης της ΕΕ στηρίζει τη συνεργασία στον

τομέα της εσωτερικής ασφάλειας και της διαχείρισης των συνόρων μεταξύ της ΕΕ, των οργανισμών της, των κρατών μελών και των μολδαβικών αρχών. Οι επιχειρησιακές δραστηριότητές του στρέφονται γύρω από τους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας: εμπορία και διακίνηση πυροβόλων όπλων, παράνομη διακίνηση μεταναστών, εμπορία ανθρώπων, πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού, κυβερνοέγκλημα, διακίνηση ναρκωτικών και παράνομη διακίνηση χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών (ΧΒΡΠ) υλικών.

Επίσης, χάρη στη συνεργασία που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του κόμβου στήριξης της ΕΕ, ενισχύθηκε σημαντικά η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπόλ, του CEPOL και του Frontex στη Μολδαβία. Η Ευρωπόλ έχει τοποθετήσει έναν υπάλληλό της και δύο προσκεκλημένους υπαλλήλους στη Μολδαβία για τη στήριξη του έγκαιρου εντοπισμού εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης των εγκληματικών δικτύων που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση μεταναστών, την εμπορία ανθρώπων και άλλες εγκληματικές δραστηριότητες.

Η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπόλ και της Μολδαβίας βασίζεται σε επιχειρησιακή συμφωνία η οποία άρχισε να ισχύει τον Ιούλιο του 2015. Ο Μολδαβός αξιωματικός σύνδεσμος έχει τοποθετηθεί στην έδρα της Ευρωπόλ από το 2015. Η Μολδαβία συμμετέχει αδιάλειπτα στην Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT). Το 2022 η Μολδαβία συμμετείχε σε 15 επιχειρησιακές δράσεις στο πλαίσιο πέντε διαφορετικών επιχειρησιακών σχεδίων δράσης και διόρισε εθνικό συντονιστή EMPACT. Στις 22 Μαΐου 2023, στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, το Συμβούλιο της ΕΕ δρομολόγησε την αποστολή εταιρικής σχέσης της ΕΕ στη Δημοκρατία της Μολδαβίας (EUPM Moldova) με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τομέα της ασφάλειας στη χώρα όσον αφορά τους τομείς της διαχείρισης κρίσεων και των υβριδικών απειλών.

Τον Μάρτιο του 2023 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε δέσμη μέτρων στήριξης για τη Μολδαβία, η οποία καλύπτει πέντε βασικές προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας. Σε συνέχεια αυτού, 4 εκατ. EUR ανακατανέμονται επί του παρόντος για επείγουσες ανάγκες ασφάλειας στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ προγράμματος «Supporting Protection, Transit, Voluntary and Informed Return and Reintegration of Eastern Partnership Citizens and Third Country Nationals affected by the conflict in Ukraine» (Υποστήριξη της προστασίας, της διέλευσης, της οικειοθελούς και ενημερωμένης επιστροφής και της επανένταξης των πολιτών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και των υπηκόων τρίτων χωρών που πλήττονται από τη σύγκρουση στην Ουκρανία). Τα κονδύλια θα στηρίζουν τις μολδαβικές συνοριακές αρχές και το Υπουργείο Εσωτερικών.

5. Συστάσεις

Η Μολδαβία έχει λάβει μέτρα για να ανταποκριθεί στις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) περαιτέρω ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Μολδαβίας με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) εξακολούθηση των υπό εξέλιξη προσπαθειών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως των διεθνικών εγκληματικών δραστηριοτήτων που εμφανίστηκαν στο πλαίσιο της ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Το Μαυροβούνιο εφαρμόζει καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 12 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, από τις οποίες επτά απολαύουν μόνιμης απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης (Αζερμπαϊτζάν, Κατάρ, Κίνα, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Ρωσία, Τουρκία) ενώ για πέντε ισχύει εποχική απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για την είσοδο στο Μαυροβούνιο για τουριστικούς λόγους μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου (Αίγυπτος, Αρμενία, Καζακστάν, Ουζμπεκιστάν, Σαουδική Αραβία).

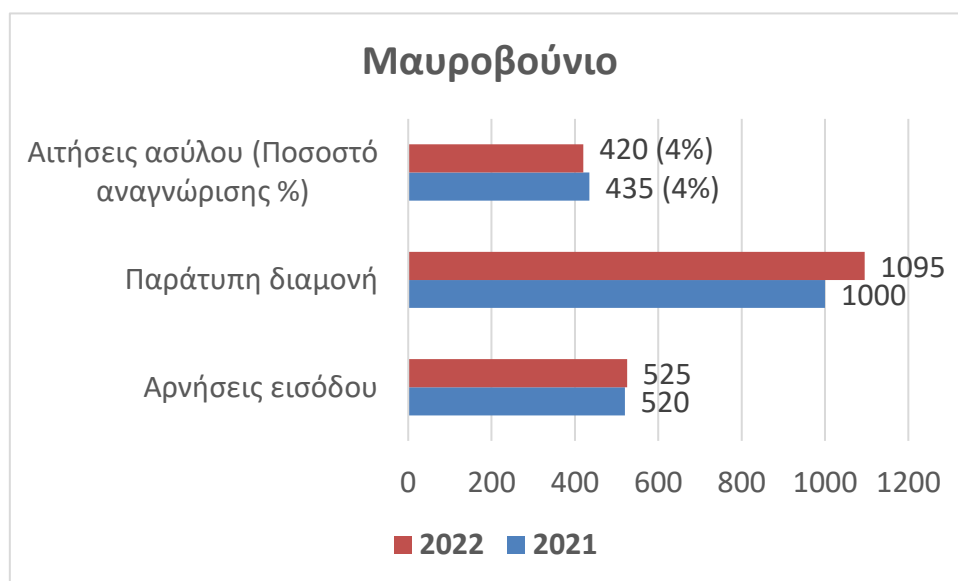
Το 2023 το Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο ως προς την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων: η απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης ανακλήθηκε για τους υπηκόους Ισημερινού και Κούβας, καθώς και για τους υπηκόους τρίτων χωρών με άδεια διαμονής στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν στα κράτη μέλη από υπηκόους του Μαυροβουνίου μειώθηκε κατά 3 % μεταξύ του 2021 και του 2022, με 420 αιτήσεις να έχουν υποβληθεί το 2022 σε σύγκριση με 435 το 2021. Το ποσοστό αναγνώρισης της τάξης του 4 % το 2022 παρέμεινε αμετάβλητο σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Τα κράτη μέλη ανέφεραν μία μόνο αντικανονική διέλευση συνόρων το 2022 από έναν υπήκοο του Μαυροβουνίου. Ο αριθμός των υπηκόων του Μαυροβουνίου που διαπιστώθηκε ότι διέμεναν αντικανονικά το 2022 αυξήθηκε κατά 9,5 % (από 1 000 το 2021 σε 1 095 το 2022). Το 2022 ο αριθμός των αρνήσεων εισόδου για υπηκόους του Μαυροβουνίου στα κράτη μέλη παρέμεινε σταθερός, με 525 αρνήσεις εισόδου το 2022 έναντι 520 το 2021.

Ο αριθμός των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν για τους υπηκόους της χώρας μειώθηκε κατά 12 % (435 το 2022 έναντι 495 το 2021), ενώ ο αριθμός των ατόμων που επέστρεψαν σημείωσε ελαφρά αύξηση κατά 2 % (265 το 2021 έναντι 270 το 2022). Το ποσοστό επιστροφής αυξήθηκε αντίστοιχα από 54 % το 2021 σε 62 % το 2022.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Το Μαυροβούνιο συνεργάστηκε θετικά με την ΕΕ για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αύξηση της αντικανονικής μετανάστευσης, δημιουργήθηκε στη συνοριακή αστυνομία μια νέα μονάδα για την καταστολή της παράνομης διακίνησης ανθρώπων και του διασυνοριακού εγκλήματος, η οποία αύξησε τους ελέγχους για παράνομες διελεύσεις των συνόρων.

Ενισχύθηκε η ικανότητα του συστήματος ασύλου και προβλέφθηκε σημαντική χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό για τη διεύρυνση της ικανότητας υποδοχής. Η Διεύθυνση Ασύλου του Μαυροβουνίου έκανε προσπάθειες για τη μείωση του όγκου των εκκρεμών αιτήσεων ασύλου.

Το Μαυροβούνιο συνέχισε επίσης να συνεργάζεται, στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων με τα κράτη μέλη, τα οποία παρείχαν κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων, εξοπλισμό και ανταλλαγές πληροφοριών. Παρασχέθηκε επίσης τεχνική βοήθεια από τον ΕΥΑΑ, τον FRONTEX, τον ΔΟΜ και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, στο πλαίσιο περιφερειακού έργου που χρηματοδοτείται από την ΕΕ. Συνολικά, τα κράτη μέλη ανέφεραν επίσης ικανοποιητικό βαθμό συνεργασίας στον τομέα της επανεισδοχής.

Στις 16 Μαΐου 2023 το Μαυροβούνιο και η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέγραψαν νέα συμφωνία περί καθεστώτος για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που διεξάγονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) στο Μαυροβούνιο²⁷. Με τη νέα συμφωνία θα καταστεί δυνατή η ανάπτυξη αποστολών του Frontex σε οποιοδήποτε σημείο της επικράτειας του Μαυροβουνίου, κατόπιν αιτήματος των αρχών της χώρας. Οι δύο κοινές επιχειρήσεις, οι οποίες διεξάγονται βάσει της ισχύουσας συμφωνίας περί καθεστώτος, εξακολουθούν να υλοποιούνται: σε συνοριακό σημείο διέλευσης με την Κροατία και στο πλαίσιο κοινής θαλάσσιας επιχείρησης με στόχο την ενίσχυση της επιτήρησης των γαλάζιων συνόρων στην Αδριατική. Συνολικά, το Μαυροβούνιο έχει πολύ θετική συνεργασία με τον Frontex στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων, η οποία θα ενταθεί με την εφαρμογή της νέας συμφωνίας περί καθεστώτος.

Τον Δεκέμβριο του 2021 ο ΕΥΑΑ υπέγραψε κοινό χάρτη πορείας με τις αρχές του Μαυροβουνίου. Με την υποστήριξη του ΕΥΑΑ, δημιουργήθηκε μια νέα μονάδα που ασχολείται με πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής, αναπτύχθηκαν ενότητες κατάρτισης και καταρτίστηκαν τυποποιημένες επιχειρησιακές διαδικασίες για τον εξορθολογισμό των διαδικασιών ασύλου.

4. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Τον Σεπτέμβριο του 2014 το Μαυροβούνιο και η Ευρώπη υπέγραψαν συμφωνία επιχειρησιακής και στρατηγικής συνεργασίας. Με την πάροδο των ετών, η ποιότητα των ανταλλασσόμενων πληροφοριών βελτιώνεται συνεχώς και η συνεργασία με την Ευρώπη —ιδίως μέσω της EMPACT και χάρη σε αυτήν, η Ευρώπη αναλύει έργα και άλλες πρωτοβουλίες— ενισχύεται περαιτέρω. Τέσσερις μονάδες της αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων της μονάδας χρηματοοικονομικών πληροφοριών και της μονάδας που είναι αρμόδια για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, έχουν άμεση πρόσβαση στον ασφαλή δίαυλο επικοινωνίας SIENA της Ευρώπης (SIENA), ο οποίος καθιστά δυνατή την ταχεία, ασφαλή και αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών με την Ευρώπη και τα κράτη μέλη της ΕΕ.

²⁷

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/el/pdf>

Το Μαυροβούνιο έχει τοποθετήσει έναν αξιωματικό σύνδεσμο στην έδρα της Ευρωπαϊκής και συνεργάζεται ενεργά με το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών (EMSC) της Ευρωπαϊκής.

Το 2019 το Μαυροβούνιο και η Επιτροπή σύναψαν διμερή συμφωνία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με σκοπό την εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια. Το Μαυροβούνιο σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή της ρύθμισης.

5. Προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές

Το πρόγραμμα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές περατώθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 2022. Πρόκειται για θετική εξέλιξη και απτή συνέχεια στις συστάσεις της πέμπτης έκθεσης στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

Μολονότι το πρόγραμμα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές περατώθηκε, το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να διεκπεραιώνει αιτήσεις που υποβλήθηκαν έως το 2022. Σε συνέχεια της σύστασης της Επιτροπής, της 28ης Μαρτίου 2022, σχετικά με τα άμεσα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν στο πλαίσιο της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία σε σχέση με τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές και τα προγράμματα χορήγησης άδειας διαμονής σε επενδυτές²⁸, το Μαυροβούνιο θέσπισε πρόσθετες διαδικασίες ελέγχου στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων, προκειμένου να ελέγχει αν οι αιτούντες περιλαμβάνονται στον κατάλογο κυρώσεων ή αναγνωρίζονται ως οντότητες των οποίων τα κεφάλαια προέρχονται από παράνομες πηγές. Το Υπουργείο Εσωτερικών έχει επίσης ζητήσει πρόσθετους ελέγχους από την Υπηρεσία Εθνικής Ασφάλειας για αιτήσεις που λαμβάνονται από υπηκόους της Ρωσίας και της Λευκορωσίας. Βρίσκονται επίσης σε εξέλιξη εκ των υστέρων επαληθεύσεις προκειμένου να διαπιστωθεί αν χορηγήθηκε ιθαγένεια σε άτομα που υπόκεινται σε διεθνή περιοριστικά μέτρα· σε τέτοιες περιπτώσεις θα ανακληθεί η ιθαγένεια του Μαυροβουνίου.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί τυχόν εξελίξεις όσον αφορά αυτό το ζήτημα έως ότου διεκπεραιωθούν όλες οι εκκρεμείς αιτήσεις.

6. Συστάσεις

Το Μαυροβούνιο έχει λάβει μέτρα για να ανταποκριθεί στις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) Λήψη επειγόντων μέτρων για την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεώρησης του Μαυροβουνίου με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) Διασφάλιση του ελέγχου και της διεκπεραίωσης των εκκρεμών αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του προσφάτως περατωθέντος προγράμματος χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές, σύμφωνα με τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα ασφάλειας.

²⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/recommendation-limit-access-individuals-connected-russian-belarusian-government-citizenship_el

ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

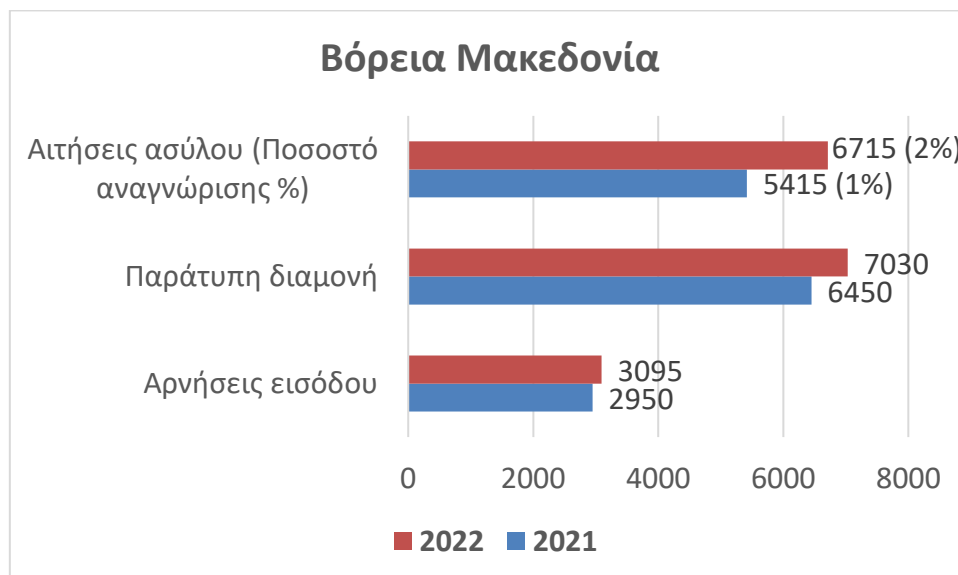
Η Βόρεια Μακεδονία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της με την πολιτική θεωρήσεων της ΕΕ. Μέχρι στιγμής, υπάρχει μόνο μία χώρα που απαλλάσσεται από την υποχρέωση θεώρησης για τη Βόρεια Μακεδονία, αλλά όχι για την ΕΕ (Τουρκία). Τον Ιανουάριο του 2023 η Βόρεια Μακεδονία θέσπισε εκ νέου υποχρέωση θεώρησης για τους υπηκόους της Μποτσουάνας και της Κούβας. Επιπλέον, η απόφαση να επιτραπεί προσωρινά η είσοδος υπηκόων του Αζερμπαϊτζάν στη Βόρεια Μακεδονία χωρίς θεώρηση έληξε τον Μάρτιο του 2023 και δεν παρατάθηκε.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Το 2022 ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη από υπηκόους της Βόρειας Μακεδονίας αυξήθηκε κατά 24 %, με 6 715 αιτήσεις να έχουν υποβληθεί το 2022 σε σύγκριση με 5 415 το 2021. Το ποσοστό αναγνώρισης είναι 2 % (έναντι 1 % το 2021).

Το 2022 αναφέρθηκαν 9 αντικανονικές διελεύσεις συνόρων από υπηκόους της Βόρειας Μακεδονίας σε επίπεδο ΕΕ, έναντι 12 το 2021. Το 2022 ο αριθμός των υπηκόων της Βόρειας Μακεδονίας που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά αυξήθηκε κατά 9 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, με 7 030 παράτυπες διαμονές το 2022 έναντι 6 450 το 2021. Ο αριθμός των αρνήσεων εισόδου σημείωσε ελαφρά αύξηση κατά 5 %, δηλαδή από 2 950 αρνήσεις το 2021 σε 3 095 το 2022.

Πέρυσι σημειώθηκε αυξητική τάση στον αριθμό: i) των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν για υπηκόους της Βόρειας Μακεδονίας (2 910 το 2022 έναντι 2 320 το 2021, δηλαδή αύξηση κατά 25 %)· και ii) των ατόμων που επέστρεψαν (1 590 το 2022 έναντι 985 το 2021, δηλαδή αύξηση κατά 61 %). Τα κράτη μέλη αναφέρουν καλή συνεργασία όσον αφορά την επιστροφή και την επανεισδοχή και το ποσοστό επιστροφής αυξήθηκε το 2022 με ποσοστό επιστροφών 55 % έναντι 42 % το 2021.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Η Βόρεια Μακεδονία συνεργάστηκε θετικά με την ΕΕ για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Βόρεια Μακεδονία διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών σε μία από τις κύριες οδούς διέλευσης της αντικανονικής μετανάστευσης. Ωστόσο, ο αριθμός των μεταναστών που διακινούνται παράνομα εξακολουθεί να είναι υψηλός και η καταπολέμηση των δικτύων παράνομης διακίνησης πρέπει να βελτιωθεί κατά προτεραιότητα.

Η Βόρεια Μακεδονία κάνει προσπάθειες για την ενίσχυση του συστήματος ασύλου της όσον αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Ωστόσο, εξακολουθεί να απαιτείται η επίτευξη προόδου όσον αφορά τη συστηματική καταγραφή των μεταναστών. Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διαχείριση μεγάλων μεταναστευτικών ροών δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί και εγκριθεί.

Η Βόρεια Μακεδονία συνέχισε τη συνεργασία της με τα κράτη μέλη στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων. Στα παραδείγματα συνεργασίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: επισκέψεις εμπειρογνομόνων, ανταλλαγές πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, τεχνικός εξοπλισμός και μαθήματα κατάρτισης.

Οι συμφωνίες επανεισδοχής εξακολουθούν να εφαρμόζονται και, συνολικά, τα κράτη μέλη ανέφεραν καλή συνεργασία στον τομέα της επανεισδοχής, με εξαίρεση ένα κράτος μέλος που ανέφερε την ανάγκη για βελτιώσεις.

Τον Οκτώβριο του 2022 η Βόρεια Μακεδονία υπέγραψε συμφωνία περί καθεστώτος για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που διεξάγονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Σηροφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) στη Βόρεια Μακεδονία²⁹. Μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας περί καθεστώτος την 1η Απριλίου 2023, δρομολογήθηκε κοινή επιχείρηση στις 19 Απριλίου 2023 με την αποστολή 110 υπαλλήλων για την παροχή στήριξης όσον αφορά τον έλεγχο των συνόρων και τη διαχείριση της αντικανονικής μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος σε όλο το τμήμα των συνόρων με την Ελλάδα. Συνολικά, η Βόρεια Μακεδονία έχει αναπτύξει πολύ εκτεταμένη και θετική συνεργασία με τον Frontex στον τομέα διαχείρισης των συνόρων, η οποία ενισχύθηκε περαιτέρω τον Απρίλιο του 2023 μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας περί καθεστώτος.

Όσον αφορά τη συνεργασία με τον EUAA, ο χάρτης πορείας για τη συνεργασία για την περίοδο Οκτωβρίου 2020–Σεπτεμβρίου 2022 εξακολούθησε να αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση του συστήματος ασύλου, ιδίως όσον αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους ασυνόδευτους ανηλίκους, την ενίσχυση της κατάρτισης σε θέματα ασύλου και υποδοχής, τη βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων ασύλου και την ενίσχυση του συστήματος υποδοχής ευάλωτων μεταναστών και ασυνόδευτων ανηλίκων. Ο EUAA και η Βόρεια Μακεδονία βρίσκονται στη διαδικασία ανάπτυξης ενός χάρτη πορείας τρίτης γενιάς, ενώ ο χάρτης πορείας δεύτερης γενιάς παρατάθηκε ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξουν κενά.

4. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Η Ευρωπόλ υπέγραψε στρατηγική συμφωνία με τη Βόρεια Μακεδονία τον Ιανουάριο του 2007, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2011 υπεγράφη επιχειρησιακή συμφωνία. Το επίπεδο συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών με την Ευρωπόλ είναι ικανοποιητικό και αυξήθηκε κατά τη διάρκεια του 2022. Από το 2015 έχει αποσταλεί αξιωματικός σύνδεσμος από τη Βόρεια Μακεδονία στην Ευρωπόλ. Οι αρχές επιβολής του νόμου της Βόρειας Μακεδονίας παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα όπλα που κατάσχονται και τους υπόπτους που συλλαμβάνονται, και διατυπώνουν παρατηρήσεις όταν

²⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12896-2022-INIT/el/pdf>

ζητείται στο πλαίσιο επιχειρησιακών δραστηριοτήτων. Η Βόρεια Μακεδονία συμμετέχει και στην EMPACT.

Χάρη στην ικανοποιητική πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή της εκτελεστικής ρύθμισης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο πλαίσιο του κοινού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας για τα Δυτικά Βαλκάνια, στις 9 Δεκεμβρίου 2022 η Βόρεια Μακεδονία υπέγραψε με την Επιτροπή αναθεώρηση της ρύθμισης, η οποία περιλάμβανε νέες δράσεις και πιο φιλόδοξους στόχους.

5. Προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές

Ο νόμος για την ιθαγένεια της Βόρειας Μακεδονίας επιτρέπει την απόκτηση ιθαγένειας χωρίς προηγούμενες απαιτήσεις διαμονής για πρόσωπα που εκπροσωπούν «ειδικό οικονομικό συμφέρον» για τη χώρα. Μεταξύ 2005 και 2022, 121 άτομα απέκτησαν ιθαγένεια για λόγους ειδικού οικονομικού συμφέροντος (έναντι 40 αρνητικών αποφάσεων)³⁰. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι η εφαρμογή του εν λόγω νόμου δεν θα πρέπει να οδηγεί σε συστηματική χορήγηση ιθαγένειας ως αντάλλαγμα για την πραγματοποίηση επενδύσεων, καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παράκαμψη της διαδικασίας θεώρησης βραχείας διαμονής της ΕΕ και της εις βάθος αξιολόγησης των ατομικών μεταναστευτικών κινδύνων και των κινδύνων για την ασφάλεια που συνεπάγεται και, ως εκ τούτου, μπορεί να έχει αντίκτυπο στο καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

6. Συστάσεις

Η Βόρεια Μακεδονία έχει λάβει μέτρα για να ανταποκριθεί στις περισσότερες από τις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) Συνέχιση της ικανοποιητικής προόδου που έχει σημειωθεί όσον αφορά την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων.
- β) Μη δυνατότητα συστηματικής απόκτησης ιθαγένειας για λόγους ειδικού οικονομικού συμφέροντος.

³⁰ Έκθεση ελέγχου για τη Βόρεια Μακεδονία, Ιούλιος 2023, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-07/MK%20Cluster_1%20Draft%20screening%20report_external%20version.pdf.

ΣΕΡΒΙΑ

1. Ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων

Στις αρχές του 2022 η Σερβία εφάρμοζε καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 22 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης. Η έλλειψη ευθυγράμμισης με την πολιτική θεωρήσεων της ΕΕ αποτέλεσε έναν από τους παράγοντες που οδήγησαν στην αύξηση της αντικανονικής μετανάστευσης προς την ΕΕ στην οδό των Δυτικών Βαλκανίων. Αφορούσε ιδίως υπηκόους της Ινδίας, της Κούβας, του Μπουρούντι, της Τουρκίας και της Τυνησίας, οι οποίοι μπόρεσαν να εισέλθουν στη Σερβία χωρίς θεωρήσεις και στη συνέχεια να διέλθουν αντικανονικά τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Λόγω του ζητήματος αυτού, πραγματοποιήθηκαν αμέσως εκτεταμένες επαφές μεταξύ της Επιτροπής και των σερβικών αρχών.

Ως αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας και των συντονισμένων προσπάθειών, η Σερβία επανέφερε σε ισχύ την υποχρέωση θεώρησης για το Μπουρούντι (21 Οκτωβρίου 2022, με άμεση εφαρμογή), την Τυνησία (21 Οκτωβρίου 2022, με εφαρμογή στις 22 Νοεμβρίου 2022), τη Γουινέα Μπισάου (1 Δεκεμβρίου 2022, με εφαρμογή στις 6 Δεκεμβρίου 2022), την Ινδία (9 Δεκεμβρίου 2022, με εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2023), τη Βολιβία και την Κούβα (27 Δεκεμβρίου 2022, με εφαρμογή αντίστοιχα στις 10 Φεβρουαρίου 2023 και στις 13 Απριλίου 2023).

Επί του παρόντος, η Σερβία διατηρεί καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με 16 χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης: Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Βολιβία, Γουινέα Μπισάου, Ινδία, Ινδονησία, Καζακστάν, Κατάρ, Κίνα, Κιργιζία, Κούβα, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Μογγολία, Μπαχρέιν, Ομάν, Ρωσία, Σουρινάμ, Τζαμάικα και Τουρκία.

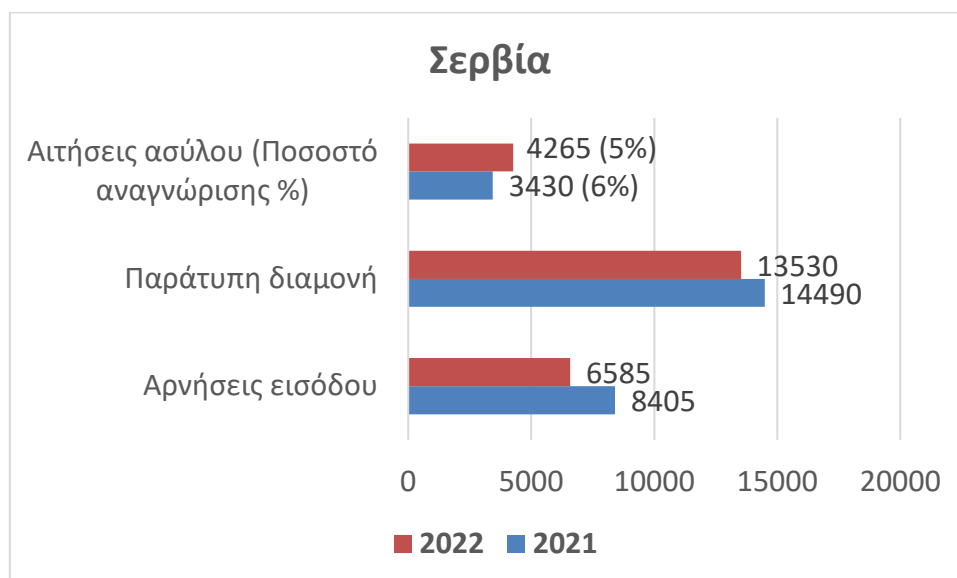
Η Επιτροπή αναμένει περαιτέρω ευθυγράμμιση των θεωρήσεων σύμφωνα με τη δέσμευση που ανέλαβαν οι σερβικές αρχές και προσβλέπει σε περαιτέρω λεπτομέρειες από τη Σερβία σχετικά με το εξαγγελθέν «σχέδιο εναρμόνισης των θεωρήσεων» και την αποτελεσματική εφαρμογή του.

2. Παρακολούθηση των τάσεων της αντικανονικής μετανάστευσης, των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, των επιστροφών και της επανεισδοχής

Το 2022 υποβλήθηκαν 4 265 αιτήσεις διεθνούς προστασίας από Σέρβους υπηκόους στα κράτη μέλη, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά 24 % σε σύγκριση με το 2021 (3 430) οπότε διατηρήθηκε η τάση των προηγούμενων ετών. Το ποσοστό αναγνώρισης σημείωσε ελαφρά μείωση από 6 % το 2021 σε 5 % το 2022.

Εντοπίστηκαν 32 αντικανονικές διελύσεις των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών από Σέρβους υπηκόους (37 το 2021). Ο αριθμός των Σέρβων υπηκόων που διαπιστώθηκε ότι διαμένουν αντικανονικά στα κράτη μέλη συνέχισε να ακολουθεί πτωτική τάση, με 13 530 άτομα το 2022 έναντι 14 490 το 2021 (μείωση κατά 7 %). Το 2022 αριθμός των Σέρβων υπηκόων στους οποίους απαγορεύθηκε η είσοδος στην ΕΕ μειώθηκε κατά 22 % (8 405 το 2021 έναντι 6 585 το 2022).

Ο αριθμός των αποφάσεων επιστροφής που εκδόθηκαν για Σέρβους υπηκόους (5 705 το 2022 έναντι 6 045 το 2021) σημείωσε μείωση κατά 6 %, ενώ ο αριθμός των ατόμων που επέστρεψαν αυξήθηκε κατά 5 % (3 190 το 2022 έναντι 3 035 το 2021) και το ποσοστό επιστροφής αυξήθηκε από 50 % το 2021 σε 56 % το 2022.

Πηγή: Eurostat

3. Συνεργασία για τη μετανάστευση, τη διαχείριση των συνόρων και την επανεισδοχή

Η Σερβία συνεργάστηκε θετικά με την ΕΕ για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια και συνέβαλε στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ, μετά την κορύφωση των αντικανονικών διελεύσεων των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών το 2022.

Τον Αύγουστο του 2022 η Σερβία ενέκρινε νέα στρατηγική ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων για την περίοδο 2022-2027 και σχέδιο δράσης για την περίοδο 2022-2024. Η ενίσχυση της επιτήρησης των συνόρων και η αύξηση των προσπαθειών για τον εντοπισμό και την πρόληψη της παράνομης διακίνησης προσφύγων και μεταναστών θα πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν προτεραιότητα.

Θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για την ταυτοποίηση και την καταγραφή των μεταναστών και των αιτούντων διεθνή προστασία, μεταξύ άλλων σε κέντρα υποδοχής. Η ενίσχυση του συστήματος ασύλου και η ικανότητα επιστροφής μεταναστών χωρίς νόμιμο δικαίωμα παραμονής εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικούς τομείς για περαιτέρω εργασίες, στους οποίους έχει αυξηθεί η στήριξη της Επιτροπής.

Το 2022 η Σερβία έλαβε ορισμένα μέτρα για την αυστηροποίηση των απαιτήσεων για την απόκτηση σερβικών θεωρήσεων και την είσοδο στη Σερβία. Οι εν λόγω τροποποιημένοι όροι δημοσιεύθηκαν και κυκλοφόρησαν ευρέως στους κρατικούς δικτυακούς τόπους, και εισήχθησαν στην επιχειρησιακή πλατφόρμα της Διεθνούς Ένωσης Αεροπορικών Μεταφορών, η οποία χρησιμοποιείται από τις αεροπορικές εταιρείες κατά τον έλεγχο επιβατών για πτήσεις προς τη Σερβία. Εκπρόσωποι των σερβικών διπλωματικών και προξενικών αποστολών πραγματοποίησαν συνομιλίες με γραφεία των μεγαλύτερων αεροπορικών εταιρειών στις χώρες διαπίστευσής τους, οι οποίες διαπιστώθηκε ότι χρησιμοποιούνται από ταξιδιώτες που κάνουν κατάχρηση του καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης. Οι σερβικές αρχές πραγματοποίησαν επίσης συνομιλίες με τους εκπροσώπους όλων των μεγάλων αεροπορικών εταιρειών στο Βελιγράδι, καθώς και με τουριστικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τις χώρες καταγωγής των ατόμων που ενδέχεται να προβούν σε κατάχρηση του σερβικού καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

Η Σερβία συνέχισε τη συνεργασία της με τα κράτη μέλη στους τομείς της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων. Μεταξύ των παραδειγμάτων συνεργασίας συγκαταλέγονται η χρηματοδότηση, η τεχνική βοήθεια, οι κοινές περιπολίες στα σύνορα και μαθήματα κατάρτισης. Η

τεχνική βοήθεια της ΕΕ στηρίζει τη στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων 2022-2027, ιδίως όσον αφορά την αποτελεσματική καταγραφή των αντικανονικών μεταναστών, τη διεκπεραίωση των υποθέσεων τους, αλλά και τον συντονισμό μεταξύ των θεσμικών οργάνων στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης της μετανάστευσης και των διαδικασιών επιστροφής είτε στη χώρα καταγωγής είτε στη χώρα προηγούμενης εισόδου. Η χρηματοδότηση της ΕΕ στηρίζει επίσης τη λειτουργία των κέντρων υποδοχής και ασύλου που διαχειρίζεται η Επιτροπή για τους Πρόσφυγες και τη Μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής πρόνοιας και της εκπαίδευσης για τα παιδιά και τις ευάλωτες ομάδες. Με την υποστήριξη της ΕΕ και των κρατών μελών, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) υλοποιεί το πρόγραμμα επικουρούμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης (AVRR) για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του συστήματος επιστροφής της Σερβίας και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε επικουρούμενη οικειοθελή επιστροφή.

Συνολικά, ο Frontex και τα κράτη μέλη αναφέρουν επίσης ικανοποιητικό βαθμό συνεργασίας στον τομέα της επανεισδοχής.

Ωστόσο, έχουν εντοπιστεί προκλήσεις όσον αφορά την επανεισδοχή των αντικανονικά διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών που έφτασαν στην ΕΕ μέσω της οδού των Δυτικών Βαλκανίων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ζήτησε από τη Σερβία να ασκήσει το υψηλότερο επίπεδο συνεργασίας προκειμένου να διασφαλίσει ότι, σε περίπτωση απόρριψης των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από τους εν λόγω υπηκόους, η Σερβία θα επιτρέπει την επανεισδοχή τους κατ' εφαρμογή της ρήτρας περί υπηκόων τρίτων χωρών της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ ΕΕ και Σερβίας.

Η Σερβία έχει συνάψει συμφωνία περί καθεστώτος για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που διεξάγονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex)³¹ στη Σερβία, η οποία άρχισε να ισχύει την 1η Μαΐου 2021 και προβλέπει την ανάπτυξη ομάδων του μόνιμου σώματος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής με εκτελεστική εξουσία στην επικράτεια της Σερβίας. Η πρώτη επιχείρηση στο πλαίσιο της συμφωνίας περί καθεστώτος άρχισε στις 16 Ιουνίου 2021 στα σύνορα Σερβίας-Βουλγαρίας. Τον Δεκέμβριο του 2022 η εν λόγω κοινή επιχείρηση επεκτάθηκε στα συνοριακά σημεία διέλευσης κατά μήκος των συνόρων της Σερβίας με την Ουγγαρία. Οι διαπραγματεύσεις για τη νέα συμφωνία περί καθεστώτος ξεκίνησαν τον Μάιο του 2023 και βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η Σερβία εφαρμόζει κοινό χάρτη πορείας με τον Οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο, ο οποίος στηρίζει την περαιτέρω ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος ασύλου και υποδοχής σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ. Η Σερβία συμμετέχει στο δίκτυο αρχών υποδοχής του EUAA.

4. Συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας

Η Σερβία συνέχισε την καλή συνεργασία της με την Ευρώπη και αύξησε τη χρήση του ασφαλούς διαύλου SIENA. Μεταξύ του 2021 και του 2022 ο αριθμός των μηνυμάτων που ανταλλάχθηκαν αυξήθηκε κατά 15 %. Η Eurojust και η Σερβία συνέχισαν την καλή συνεργασία τους όσον αφορά ποινικές υποθέσεις, ιδίως μέσω του Σέρβου εισαγγελέα-συνδέσμου (ο οποίος έχει αποσπαστεί από τον Μάρτιο του 2020) στην έδρα της Eurojust.

Η Σερβία συμμετέχει ενεργά στην EMPACT. Το 2022 η Σερβία συμμετείχε σε 67 επιχειρησιακές δράσεις και ήταν συνεπικεφαλής σε μία επιχειρησιακή δράση (στο πλαίσιο του επιχειρησιακού

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A22020A0625%2801%29>

σχεδίου δράσης για την κάνναβη, την κοκαΐνη και την ηρωίνη). Η Σερβία συνέχισε να συμμετέχει στις ημέρες κοινής δράσης της EMPACT.

Το 2019 η Σερβία και η Επιτροπή σύναψαν διμερή συμφωνία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με σκοπό την εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια. Η Σερβία υπέβαλε τακτικές εκθέσεις, αλλά απαιτείται η επίτευξη περαιτέρω προόδου για να θεωρηθεί ικανοποιητική η εφαρμογή της συμφωνίας· συγκεκριμένα η Σερβία δεν έχει εγκρίνει ακόμη νέο στρατηγικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την πρόληψη και αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού μετά τη λήξη των προηγούμενων στρατηγικών το 2021.

Η Σερβία δεν έχει ολοκληρώσει ανάλυση των ρόλων και των πρακτικών των υπηρεσιών ασφαλείας και του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας κατά τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών σχετικά με το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα, παρόλο που έχουν ξεκινήσει προπαρασκευαστικές εργασίες. Υπάρχει εδραιωμένη συνεργασία με τον CEPOL, την Eurojust, την Ευρωπόλ και την Ιντερπόλ, ιδίως όσον αφορά τη διακίνηση όπλων, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και την καταπολέμηση σημαντικών ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Η Σερβία πρέπει να αυξήσει περαιτέρω τις ικανότητες σε τεχνικούς, οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους της Εισαγγελίας Οργανωμένου Εγκλήματος, ώστε να εκτελεί τα καθήκοντά της με ανεξάρτητο τρόπο (συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων για τη στέγαση νέου προσωπικού). Η Σερβία θα πρέπει να προσαρμόσει την προσέγγισή της που βασίζεται σε υποθέσεις και να μεταβεί σε μια στρατηγική κατά εγκληματικών οργανώσεων, και από την εστίαση σε υποθέσεις χαμηλής ή μέτριας σημασίας σε ιδιαίτερα προβεβλημένες υποθέσεις, με στόχο την εξάρθρωση μεγάλων και διεθνών οργανώσεων και την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων.

5. Ταχεία απόκτηση ιθαγένειας

Τους πρώτους μήνες του 2023 η κυβέρνηση της Σερβίας πρότεινε ορισμένες τροποποιήσεις στον νόμο για την ιθαγένεια, ώστε να προβλεφθεί η δυνατότητα ταχείας απόκτησης σερβικής ιθαγένειας για υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν διαμείνει μόνο για βραχύ χρονικό διάστημα στη Σερβία, είναι κάτοχοι διπλώματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχει αποκτηθεί στη Σερβία ή αναγνωρίζεται από τη Σερβία και είναι αυτοαπασχολούμενοι ή απασχολούνται από σερβική εταιρεία.

Παρόλο που η ΕΕ σέβεται το κυρίαρχο δικαίωμα της Σερβίας να αποφασίζει σχετικά με τις πολιτικές της για την ιθαγένεια και την πολιτογράφηση, η Επιτροπή εξέφρασε τις ανησυχίες της στις αρμόδιες σερβικές αρχές όσον αφορά τους πιθανούς κινδύνους για την ασφάλεια της ΕΕ που συνδέονται με την ταχεία απόκτηση δικαιωμάτων πραγματοποίησης ταξιδίων χωρίς θεώρηση για τους υπηκόους χωρών που διαφορετικά θα υπείχαν υποχρέωση θεώρησης για την ΕΕ. Σε συνέχεια της προσέγγισης της Επιτροπής επί του θέματος, η κυβέρνηση της Σερβίας αποφάσισε να αποσύρει την πρόταση.

6. Συστάσεις

Η Σερβία έχει λάβει μέτρα για να ανταποκριθεί στις προηγούμενες συστάσεις της Επιτροπής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος και να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) περαιτέρω ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων της Σερβίας με τον κατάλογο της ΕΕ για τις χώρες που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, ιδίως όσον αφορά τις χώρες που παρουσιάζουν κίνδυνο αντικανονικής μετανάστευσης ή κίνδυνο για την ασφάλεια της ΕΕ.
- β) Άμεση ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη νέα συμφωνία περί καθεστώτος του Frontex με την ΕΕ.

- γ) Πλήρης εφαρμογή της ρήτρας περί υπηκόων τρίτων χωρών της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ ΕΕ και Σερβίας.

II. ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΙΣΧΥΕΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ

ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΕΧΟΥΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

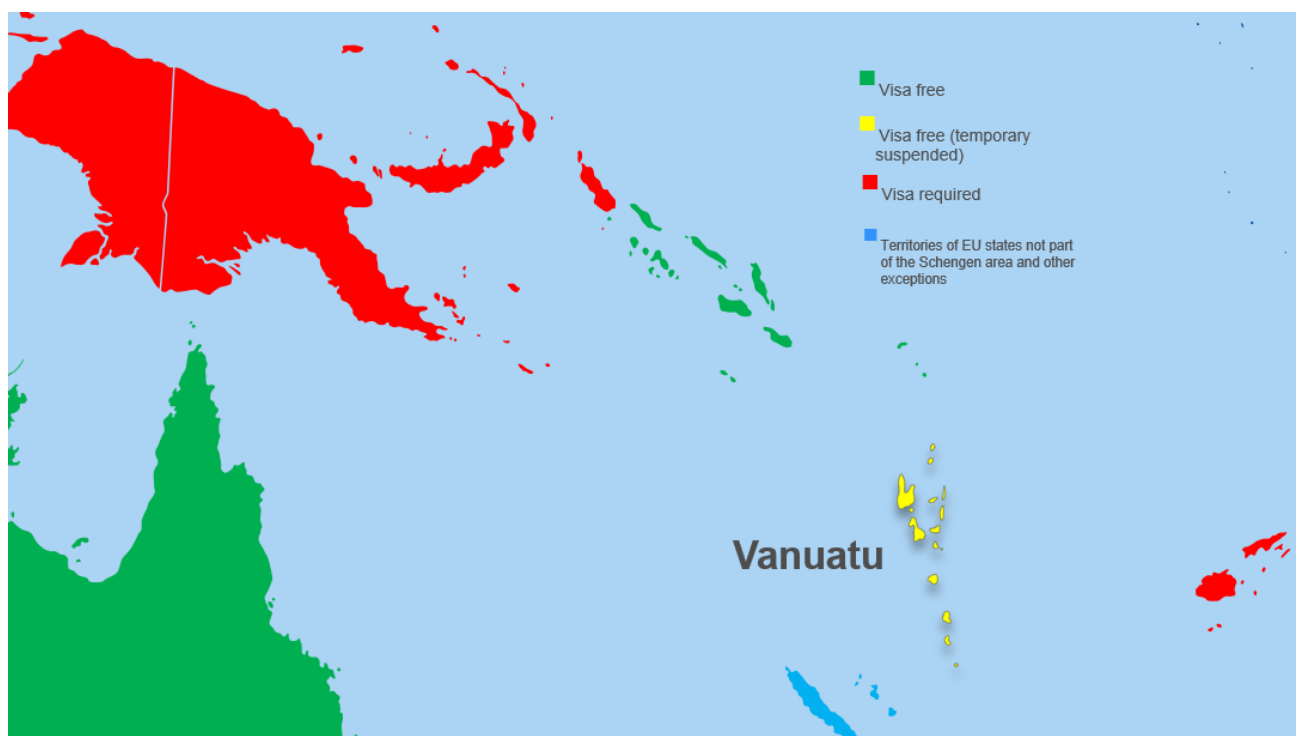
Παρόλο που η ΕΕ σέβεται το δικαίωμα των κυρίαρχων χωρών να αποφασίζουν σχετικά με τις οικείες διαδικασίες πολιτογράφησης, τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές τα οποία εφαρμόζουν τρίτες χώρες που δεν υπέχουν υποχρέωση θεώρησης και τα οποία δεν συνάδουν με τις αρχές και τους όρους που διέπουν την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης, θα μπορούσαν να ενέχουν κινδύνους για την ασφάλεια της ΕΕ και των κρατών μελών της.

Η ΕΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές, τα οποία προωθούνται εμπορικά ως προγράμματα που παρέχουν πρόσβαση στην ΕΕ χωρίς υποχρέωση θεώρησης. Σκοπός των συμφωνιών απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης είναι η διευκόλυνση των διαπροσωπικών επαφών μεταξύ της ΕΕ και μιας τρίτης χώρας, και όχι να δοθεί η δυνατότητα σε υπηκόους άλλων τρίτων χωρών που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης να παρακάμπτουν τη διαδικασία θεώρησης για βραχεία διαμονή της ΕΕ μέσω της απόκτησης ιθαγένειας. Η πρόσβαση στην ΕΕ χωρίς την υποχρέωση θεώρησης δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως εμπόρευμα προς πώληση και αγορά.

Το ζήτημα αυτό τέθηκε και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του, της 9ης Μαρτίου 2022, με προτάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας και άδειας διαμονής μέσω επενδύσεων³². Μεταξύ άλλων αιτημάτων, το ψήφισμα καλούσε την Επιτροπή να ασκήσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πίεση για να διασφαλίσει ότι οι τρίτες χώρες που διαθέτουν προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές και επωφελούνται από την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης βάσει του παραρτήματος II του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806 θα καταργήσουν τα οικεία προγράμματα και να υποβάλει πρόταση για την τροποποίηση του άρθρου 8 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806 ώστε να συμπεριληφθεί η εφαρμογή προγραμμάτων χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές ως λόγος αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

³² Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2022, με προτάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τα προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας και άδειας διαμονής σε επενδυτές [2021/2026 (INL)].

BANOYATOY

Από το 2015 το Βανουάτου εφαρμόζει προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές, στο πλαίσιο των οποίων χορήγησε ιθαγένεια σε υπηκόους άλλων χωρών χωρίς προηγούμενο δεσμό με το Βανουάτου, εκδίδοντας θετικές αποφάσεις για τη συντριπτική πλειονότητα των αιτήσεων. Έως τον Μάρτιο του 2021 το Βανουάτου είχε εκδώσει περισσότερα από 10 500 διαβατήρια στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων, με εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό απόρριψης.

Μεταξύ του 2017 και του 2021 η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες και προειδοποίησε την κυβέρνηση του Βανουάτου για το ενδεχόμενο επαναφοράς της υποχρέωσης θεώρησης. Οι εξηγήσεις που παρείχε το Βανουάτου δεν ήταν επαρκείς για να μετριάσουν αυτές τις ανησυχίες. Βάσει αυτού, στις 12 Ιανουαρίου 2022 η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την αναστολή της συμφωνίας απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με το Βανουάτου³³. Για την ΕΕ, αυτή ήταν η πρώτη πρόταση για την αναστολή συμφωνίας απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με τρίτη χώρα. Στις 3 Μαρτίου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση να αναστείλει εν μέρει τη συμφωνία απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης με το Βανουάτου³⁴. Δεδομένου ότι οι περιστάσεις που οδήγησαν στη μερική αναστολή δεν διορθώθηκαν, στις 12 Οκτωβρίου 2022 η Επιτροπή πρότεινε απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την πλήρη αναστολή της συμφωνίας από τις 4 Φεβρουαρίου

³³ Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τη μερική αναστολή της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Βανουάτου σχετικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή [COM(2022) 6 final].

³⁴ Απόφαση (ΕΕ) 2022/366 του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 2022, για τη μερική αναστολή της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Βανουάτου σχετικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή.

2023³⁵. Η απόφαση εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 8 Νοεμβρίου 2022³⁶. Ως εκ τούτου, την 1η Δεκεμβρίου 2022 η Επιτροπή εξέδωσε κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 6 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806, ο οποίος ορίζει ότι η απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για όλους τους υπηκόους του Βανουάτου αναστέλλεται από τις 4 Φεβρουαρίου 2023 έως τις 3 Αυγούστου 2024³⁷.

Αφότου άρχισε να ισχύει η μερική αναστολή, η Επιτροπή συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές του Βανουάτου στο πλαίσιο ενισχυμένου διαλόγου³⁸, προκειμένου να διορθωθούν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην αναστολή της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης και να καταστεί δυνατό για την ΕΕ να άρει την αναστολή.

Τον Μάρτιο του 2023 η κυβέρνηση του Βανουάτου εξέδωσε τροποποίηση του νόμου της για την ιθαγένεια, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας του προγράμματος χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές. Η αξιολόγηση αυτών των νομοθετικών τροποποιήσεων από την Επιτροπή βρίσκεται σε εξέλιξη. Συμφωνήθηκε ότι κατά την επόμενη συνεδρίαση στο πλαίσιο του ενισχυμένου διαλόγου, το Βανουάτου θα εξηγήσει λεπτομερώς τις νομοθετικές αλλαγές στα προγράμματα για τους επενδυτές που ενέκρινε η κυβέρνηση τον Μάρτιο.

Οι ανταλλαγές πληροφοριών με τις αρχές του Βανουάτου θα συνεχιστούν έως ότου η Επιτροπή θεωρήσει ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες για να ολοκληρώσει την αξιολόγηση που απαιτείται για να διαπιστωθεί αν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην αναστολή της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης έχουν αποκατασταθεί ή εξακολουθούν να υφίστανται. Ανάλογα με το αποτέλεσμα της εν λόγω αξιολόγησης, η Επιτροπή θα προτείνει την άρση της αναστολής ή τη συμπερίληψη του Βανουάτου στον κατάλογο των χωρών που υπέχουν υποχρέωση θεώρησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 7 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806.

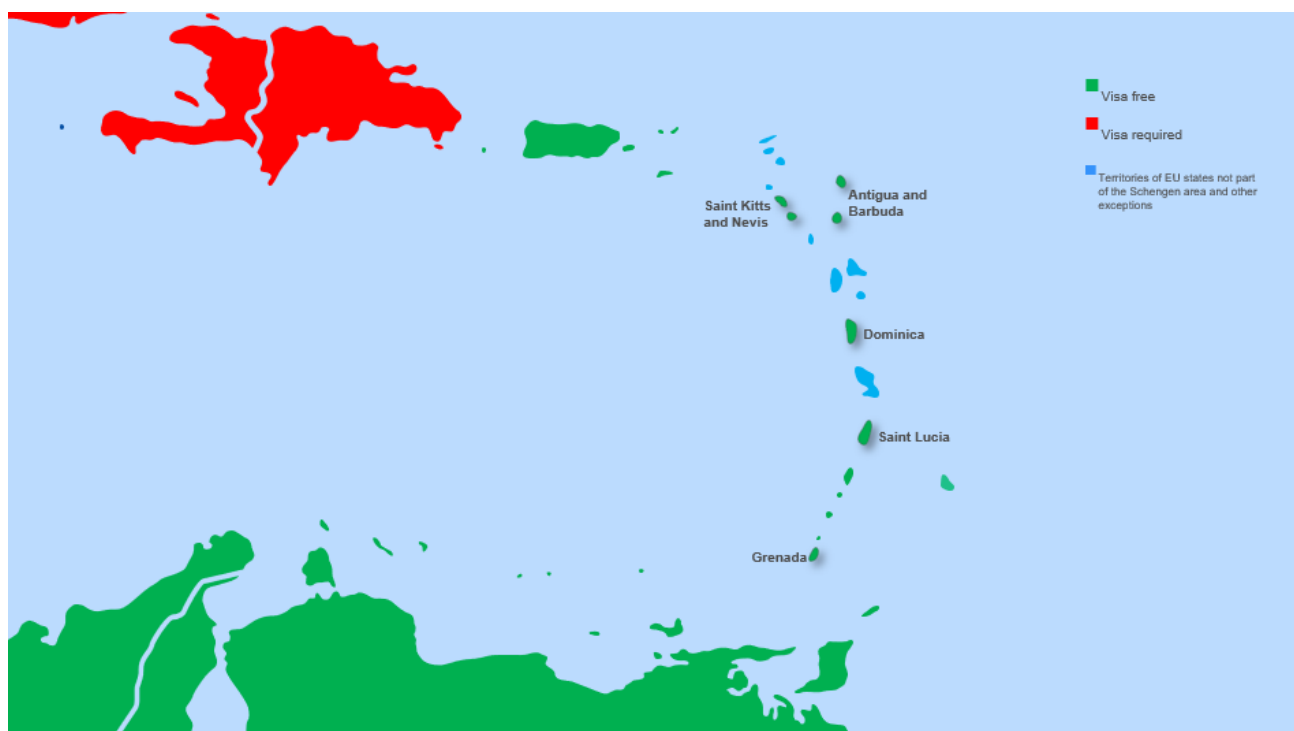
³⁵ Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την εν όλω αναστολή της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Βανουάτου σχετικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή [COM(2022) 531 final].

³⁶ Απόφαση (ΕΕ) 2022/2198 του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2022, για την εν όλω αναστολή της εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Βανουάτου σχετικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή.

³⁷ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2023/222 της Επιτροπής, της 1ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με την προσωρινή αναστολή της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για όλους τους υπηκόους του Βανουάτου.

³⁸ Άρθρο 8 παράγραφος 6 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1806.

ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ

Από το 2020 η Επιτροπή συνεργάζεται με τα πέντε κράτη της Ανατολικής Καραϊβικής που εφαρμόζουν προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές (Αγία Λουκία, Άγιος Χριστόφορος και Νέβις, Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Γρενάδα και Ντομίνικα) με σκοπό τη λήψη σημαντικών πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τα εν λόγω προγράμματα, τα οποία ταξινομούνται ως δυνητικά υψηλού κινδύνου για την ακεραιότητα του κοινού προτύπου αναφοράς από τον ΟΟΣΑ και εγείρουν υποψίες για πιθανή φοροδιαφυγή και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες³⁹.

Με βάση τις πληροφορίες που έλαβε από τις αρμόδιες αρχές, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όλα τα υπό αξιολόγηση προγράμματα για τους επενδυτές έχουν μεγάλο αριθμό επιτυγχόντων αιτούντων, με συνολικά τουλάχιστον 88 000 διαβατήρια να έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα. Σε ορισμένες χώρες, ο αριθμός αυτός υπερβαίνει τα 30 000 (34 500 διαβατήρια εκδόθηκαν από τη Ντομίνικα· 36 742 από τον Άγιο Χριστόφορο και Νέβις). Ταυτόχρονα, το ποσοστό απόρριψης είναι εξαιρετικά χαμηλό (μεταξύ 3 και 6 %), γεγονός που, σε συνδυασμό με τους σύντομους χρόνους διεκπεραίωσης (σε ορισμένες περιπτώσεις μόλις δύο μήνες), εγείρει ερωτηματικά όσον αφορά τη σχολαστικότητα του ελέγχου ασφαλείας.

Στους επιτυγχόντες αιτούντες περιλαμβάνονται υπήκοοι οι οποίοι διαφορετικά θα υπείχαν υποχρέωση θεώρησης για να εισέλθουν στην ΕΕ. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που ελήφθησαν, στις κύριες ιθαγένειες των αιτούντων περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η Κίνα και η Ρωσία, καθώς και η Συρία, το Ιράν, το Ιράκ, η Υεμένη, η Νιγηρία και η Λιβύη. Εν προκειμένω, η Επιτροπή εξέφρασε την ικανοποίησή της για την απόφαση που έλαβαν και οι πέντε χώρες της Καραϊβικής τον Μάρτιο του 2022 να αναστείλουν την εξέταση αιτήσεων από υπηκόους της Ρωσίας και της Λευκορωσίας ως αντίδραση στην επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

³⁹

<https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>

Τα προγράμματα της Καραϊβικής για τη χορήγηση ιθαγένειας μέσω επενδύσεων είναι επί του παρόντος μερικά από τα φτηνότερα προγράμματα που υφίστανται παγκοσμίως για μεμονωμένους επενδυτές και οικογένειες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το κόστος ανά άτομο ανέρχεται σε μόλις 100 000 USD. Τα άλλα καθεστώτα που βρίσκονται υπό αξιολόγηση έχουν μόνο οριακά υψηλότερες τιμές.

Βάσει των πληροφοριών που ελήφθησαν, σε 4 από τις 5 χώρες που αξιολογήθηκαν πραγματοποιείται σε κάποιο βαθμό ανταλλαγή πληροφοριών με τη χώρα καταγωγής ή την κύρια προηγούμενη διαμονή των αιτούντων. Ωστόσο αυτό δεν φαίνεται να συμβαίνει με συστηματικό τρόπο. Και οι πέντε χώρες συνεργάζονται με το Κοινό Περιφερειακό Κέντρο Επικοινωνιών (JRCC) της Υπηρεσίας Εφαρμογής της CARICOM για την Εγκλήματα και την Ασφάλεια (IMPACS), το οποίο συνδράμει όσον αφορά την λήψη εμπιστευτικών πληροφοριών για κάθε μέλος της αίτησης. Ωστόσο, καμία από τις χώρες που αξιολογήθηκαν δεν απαιτεί διαμονή ή έστω φυσική παρουσία στη χώρα πριν από τη χορήγηση της ιθαγένειας, ή ακόμη και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χώρες χρησιμοποιούν υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων και ελέγχου, μεταξύ άλλων για τους αυτοπρόσωπους ελέγχους και την επαλήθευση των εγγράφων που υποβάλλουν οι αιτούντες. Η εξωτερική ανάθεση της διαδικασίας επαλήθευσης σε ιδιωτικές εταιρείες αποτελεί πρόσθετο παράγοντα που εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών στη χώρα καταγωγής ή κύριας προηγούμενης διαμονής.

Τέλος, και οι πέντε χώρες σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μία, παρέχουν στους επιτυχόντες αιτούντες τη δυνατότητα να αλλάξουν ταυτότητα μετά την κτήση ιθαγένειας μέσω επενδύσεων. Στην Αντίγκουα και Μπαρμπούντα και στη Ντομίνικα επιτρέπεται πέντε έτη μετά την απόκτηση της ιθαγένειας· στη Γρενάδα μετά από ένα έτος· στον Άγιο Χριστόφορο και Νέβις επιτρέπεται με την απόκτηση της ιθαγένειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, επιτρέπονται και πολλαπλές αλλαγές ονόματος (σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, μόνο ο Άγιος Χριστόφορος και Νέβις περιορίζει τη δυνατότητα αυτή στη μία αλλαγή).

Συνολικά, οι σύντομοι χρόνοι διεκπεραίωσης, τα χαμηλά τέλη, ο υψηλός αριθμός αιτήσεων και τα χαμηλά ποσοστά απόρριψης, καθώς και ορισμένες πτυχές των διαδικασιών ελέγχου ασφάλειας αποτελούν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι η εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θα μπορούσε να δημιουργήσει ορισμένους κινδύνους για την ασφάλεια των κρατών μελών της ΕΕ. Το γεγονός ότι οι επιτυχόντες αιτούντες έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν την ταυτότητά τους μετά την απόκτηση της νέας ιθαγένειας εγείρει περαιτέρω δυνητικούς κινδύνους για την ασφάλεια.

Ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη διμερείς διαβουλεύσεις, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται στενά με τις εν λόγω τρίτες χώρες για την εξεύρεση μακροπρόθεσμων λύσεων μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησής της. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα συγκαλέσει τις μεικτές επιτροπές εμπειρογνομόνων που συστάθηκαν με τις διμερείς συμφωνίες απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, στόχος των οποίων είναι η παρακολούθηση και η εφαρμογή των συμφωνιών, καθώς και η επίλυση διαφορών που προκύπτουν από την εφαρμογή τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Επιτροπή θεωρεί ότι και οι οχτώ γειτονικές χώρες της ΕΕ που αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης έχουν λάβει μέτρα για να ανταποκριθούν σε ορισμένες από τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στην πέμπτη έκθεση στο πλαίσιο του μηχανισμού αναστολής της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης. Όσον αφορά τη Γεωργία και την Ουκρανία, των οποίων οι υπήκοοι έλαβαν την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης πριν από λιγότερο από 7 έτη, για τις οποίες εξακολουθεί να απαιτείται η υποβολή στοιχείων σχετικά με την πλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι απαιτήσεις ελευθέρωσης του καθεστώτος θεωρήσεων εξακολουθούν να πληρούνται. Ωστόσο, και οι οκτώ χώρες πρέπει να λάβουν περαιτέρω μέτρα για να ανταποκριθούν στις συστάσεις της Επιτροπής.

Τα κράτη μέλη αναφέρουν συνολικά καλή συνεργασία και με τις οκτώ χώρες τόσο στον τομέα της μετανάστευσης όσο και στον τομέα της ασφάλειας. Αρκετές από αυτές τις χώρες πρέπει να συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν το ζήτημα των αβάσιμων αιτήσεων ασύλου, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της συμμετοχής στην EMPACT και τη συνέχιση της διοργάνωσης στοχευμένων ενημερωτικών εκστρατειών. Όλες οι χώρες θα πρέπει να συνεχίσουν να σημειώνουν πρόοδο όσον αφορά την ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων, ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος εισόδου υπηκόων τρίτων χωρών χωρίς θεώρηση στην επικράτειά τους και στη συνέχεια η μετέπειτα αντικανονική μετακίνηση τους προς την ΕΕ. Πρέπει επίσης να γίνουν περαιτέρω προσπάθειες για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς.

Η ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων έχει αποτελέσει βασικό μέρος της συνεργασίας της ΕΕ στους τομείς της μετανάστευσης, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Ανατολική Εταιρική Σχέση. Διευκολύνει την κινητικότητα και τις διαπροσωπικές επαφές και μπορεί επίσης να ενεργοποιήσει βασικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις στις χώρες αυτές. Η στενή παρακολούθηση της διαδικασίας αυτής θα συνεχιστεί, μεταξύ άλλων μέσω συναντήσεων μεταξύ ανώτερων υπαλλήλων, τακτικών συνεδριάσεων της υποεπιτροπής «Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια» και συζητήσεων μεταξύ της ΕΕ και των χωρών που καλύπτονται από την έκθεση. Η παρακολούθηση των ζητημάτων που σχετίζονται με τα κριτήρια αξιολόγησης για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων θα συνεχίσει επίσης να εξετάζεται στις ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής για τη διεύρυνση.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να παρακολουθεί όλες τις χώρες οι οποίες απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης και εφαρμόζουν προγράμματα χορήγησης ιθαγένειας σε επενδυτές και θα εντείνει τον διάλογο με τις εν λόγω χώρες με στόχο την εξεύρεση μακροπρόθεσμων λύσεων που αποσκοπούν στην πρόληψη πιθανών καταστρατηγήσεων της διαδικασίας θεώρησης της ΕΕ για βραχεία διαμονή και της εις βάθος αξιολόγησης των επιμέρους κινδύνων που ενέχει για τον τομέα της μετανάστευσης και της ασφάλειας.

Τέλος, η Επιτροπή θα συνεχίσει να εφαρμόζει τη νέα συνολική προσέγγιση παρακολούθησης που εξαγγέλθηκε στην ανακοίνωσή της της 30ής Μαΐου 2023, η οποία καλύπτει όλες τις τρίτες χώρες που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης. Με βάση το αποτέλεσμα της εν λόγω διαδικασίας παρακολούθησης, η Επιτροπή θα συνεχίσει να υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με τις τρίτες χώρες που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης σε σχέση με τις προκλήσεις στον τομέα της μετανάστευσης και της ασφάλειας, πέραν των υποχρεώσεων της υποβολής εκθέσεων.